

דברי הכנסת

מב/מושב שלישי

ישיבה של"ב / י"ב אלול תשל"ו / 7 ספטמבר 1976

42

כנס מיוחד של הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושלושים-ושתים של הכנסת השמינית

יום שלישי, י"ב אלול תשל"ו (7 ספטמבר 1976)
ירושלים, הכנסת, שעה 14:03

א. אזכרה לחברי הכנסת צ. גרשוני ז"ל

פעילותו במשקו ובתנועתו. בתום מלחמת העולם יצא לארגן פליטי השואה ולהעלותם ארצה. במלחמת השיח"ר רור מילא תפקידים שונים כמארגן וכמקשר בין ישובי הסביבה לבין עצמם וביניהם לבין מוסדות המדינה וההסתדרות.

במערכת הציבורי-פוליטי הוא נמנה עם אנשי "מן היסוד" ומידיו הקרובים של פנחס לבון ז"ל וספג הרבה מן המרירות ועוגמת-הנפש באותה מחלוקת אומללה של "הפרשה".

לפני שבע שנים נבחר כחבר הכנסת מטעם סיעת המערך והיה אחד החברים השקדנים בוועדת הכספים של הכנסת. ולפי שהוא איש משפחת האדמה ואחד המייצגים את איחוד הקבוצות והקיבוצים, היה זה אך טבעי שצבי גרשוני יקדיש מירב מחשבתו ופעילותו לענייני ההתיישבות ולבעיות המשקיות המשפיעות עליה, אם כי לא התנזר גם מנושאים אחרים. בשנה האחרונה הירבה צבי גרשוני לתבוע מן הכנסת ומן הממשלה להקדיש תשומת-לב יתירה, ומעשים ראויים לשמם, כדי להגביר עליית יהודים מארצות המערב.

שבע שנים כיהן צבי גרשוני בכנסת ובוועדת הכספים שלה, ופעם בפעם השמיע בבהירות ובעוז — על-אף בריאותו הלקויה — את השקפתו והצעותיו, שתמיד היתה בהן מידה ניכרת של ייחוד ומקוריות. הוא היה אדם נעים-הליכות ונוח לבריות וכל מי שהכירו, מקרוב או מרחוק, רחש לו אהדה והערכה.

גדול הצער על האיש היקר הזה, שהלך לעולמו קודם זמנו. יהי זכרו ברוך.

בשם הכנסת ובשמי הנני שולח כוס תנחומים לרעייתו, לצאצאיו ולבני משפחתו, לקיבוצו "ניר עם" ולתנועה הקיבוצית כולה.

חברי הכנסת, נפסיק עתה את הכנס למשך 10 דקות, ולאחר מכן נחדשו.

היו"ר י. יצחקי :

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. חברי הכנסת, הלך מאתנו חבר-הכנסת צבי גרשוני וזכרונו לברכה.

ביום הרביעי שעבר, בעיצומה של ישיבת ועדת הכספים, כאן במשכן הכנסת, דקות מספר לפני שהיה צריך לשאת דבריו ולהשמיע הצעותיו כרע נפל וכל המאמצים להשיב רוחו עלו בתוהו. מותו הפתאומי גרם לכולנו זעזוע נפשי עמוק. אמנם ידענו שהאיש חולה, שהוא נתון להשגחה ולטיפול, בשל מחלת הלב שפקדה אותו משכבר. אבל שקדנותו ופעילותו השאירו בנו זר-גשה שהוא מתגבר ויתגבר.

שכך היו אופיו ומנהגו של צבי גרשוני. על-אף חולשתו הגופנית, ועל-אף המחלה המכרסמת בקירבו, הוא התאמץ לפעול כבריא, למלא תפקידו וחובתו ל-חיות חיים מלאים עד נשימתו האחרונה.

צבי גרשוני, יליד בסאראביה, שרכש השכלתו בגימנסיה העברית "תרבות", התבלט מנעוריו, בין חבריו הצעירים בני גילו, כמנהיגם, ההולך לפנייהם ומעודד בהם את התסיסה הרעיונית של ציונות והגשמה. תנועת "גורדוניה" בעירו היתה לו מעין נקודת זינוק אל ההנהגה הראשית שלה ושל "החלוץ" ברומניה.

שנים מספר לאחר מכן עלה לארץ עם קבוצה מחבריו, השתכנו יחד ברחובות ועבדו בפרדסי המושבה. וכשגבר הצורך להבטיח את קיום שירותיו של נמל חיפה, שאז היה השער היחיד של הארץ — והשביתה הערבית הפוליטית בשנות השלושים איימה לשתקו — נחלץ צבי גרשוני לעבוד בנמל, בתנאי עבודה קשים ביותר.

בשנת 1943 עלה יחד עם קבוצתו להתיישבות בנגב. תוך מאבק עם קשיי הטבע, עם המחסור ועם התנכלויות של שוטנים הקימו הוא וחבריו משק פורה וחברה קיבוצית כמיטב האידיאלים של תנועת "גורדוניה", שאימץ אותם לעצמו בנעוריו.

צבי גרשוני עסק בצרכי ציבור כלליים, בנוסף על

הכנס הופסק בשעה 14:10 וחודש בשעה 14.21.

חברת מ"ב, ישיבה של"ב

— מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (ישעיהו, לורך); הצעות לסדר-היום (ישעיהו, לורינץ, פעיל, מואב, הלל, אלוני) —

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י. ישעיהו: נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
 מזכיר הכנסת נ. לורך: ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחה היום על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכנסת בדבר מינויו של המבקר הפנימי של הכנסת.

ג. הצעות לסדר-היום

1. ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה

ואני אומר את זה בכל האחריות. אם במקרה דברי, שאני משמיע כאן מעל במת הכנסת, אינם מדויקים עד הסוף — ואני טוען שבמקום זה לא גרות 1,000 משפחות חילויות — ניות אלא בסך-הכל 25 משפחות חילוניות — — —

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

זה לא נכון, חברי-הכנסת לורינץ, רק בשיכון ההסדרות 160 משפחות.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

מי זה מדבר? אני לא יודע. מי זה מתוכח אתי כאן בכנסת כאשר הומתתי את חברי הכנסת להיות במקום?

שר-המשטרה ש. הלל:

אני מסכים לזה שנבקר — — —

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

אנחנו לא מדברים, אדוני שר המשטרה וחברי-הכנסת מואב, על כביש השומר. כאן ההטעיה ומעשה הרמיה. אנחנו מדברים על הקטע שמאחורי שיכון העובדים, שיכון ההסדרות, ובקטע הזה — וזה ידוע לכולם — כ-1,000 משפחות חרדיות ו-25 משפחות חילוניות בלבד. אם הכרוח זו מעל במת הכנסת אינה נכונה, ארים את ידי ולא אתוכח עוד בעניין זה.

אני עצמי גר ברחוב השומר על-יד קטע המריבה, ובשיכון חרדי זה העוזו בריונים, שלא מאגשי המקום, ולארגן התפרעות, להכין אותה מראש; להכין מראש צינורות ברזל ושרשרות ברגל ולהכות — — —

(חברת הכנסת ש. אלוני קוראת קריאה — אות-ביניים)

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית): — — ולפצוע יהודים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

מי בא לשלול זכות המוקנית ממי? השכונה הזאת הגיעה למקום לאחר שהיו בה וגרו בה אנשים אחרים, וידעתם את הזכויות המוקנות. גם מילת הקסם "סטא-טוס-קוו", המקודשת, מחייבת להשאיר את הכביש פתוח.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

חברת הכנסת הנכבדה, הייתי מבקש ממך לא לקחת מזמני. יש לך זכות להציע הצעות לסדר-היום. אבל אם כבר הערת, תני לי להשיב: לעת עתה, ברוך-השם, אין חוק ושום איש לא יעלה על דעתו לבקש ולהגיד

היו"ר י. ישעיהו:

נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, לפי סעיף 33 של חוק-יסוד: הכנסת, קיבלתי שתי דרישות, כל אחת חתומה על-ידי שלושים חברי כנסת, ובהן בקשה להביא להצעות דחופות לסדר-היום את הנושאים הבאים: ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה; ההפרות החוזרות של הסכס-הביניים על-ידי המצרים ועמדתה של הממשלה בעניין זה; הזעזועים החמורים ביחסי העבודה והצורך הדחוף לפתורם על-ידי בוררות.

נתחיל בהצעה הראשונה לסדר-היום — ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת לורינץ.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני להודות לאותם שלושים חברי הכנסת שאיפשרו לי, על-ידי חתימתם, להעלות את נושא ההתפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת. ידוע לכולנו שקיימים חילוקי-דעות והשקפות שונות במה שנוגע לדת ואמונה, אבל אני שמח שלפחות בעניין זה — ואני מקווה לא רק אותם שלושים חברי הכנסת שחתמו כדי להעמיד את הנושא על סדר-היום אלא כולנו, מקיר אל קיר — הננו תמימי-דעה שלא תיתכן התפרעות, ועוד התפרעות מאורגנת, ובמיוחד על רקע של שמירת השבת, — — —

מאיר פעיל (מוקד):

גם לא התפרעות מאורגנת על-ידי דתיים?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

— — כפי שאני — ואני מקדים את זה — והציבור שלנו, הציבור החרדי, תמימי-דעים ואיננו גורסים — ואנו מכריזים על זה בכל הזדמנות — יידוי אבנים זו כל מעשה אלימות, גם לא נגד מכוניות אשר, לצערנו, נוסעות בשבת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתאר תיאור קצר מאוד במה המדובר: הקטע הרלבאנטי, קטע המריבה ברחוב השומר, משתרע בסך-הכל אולי על 500 מטרים, מרחוב שרת עד מכביה-האש. באותו קטע גרה אוכלוסייה של לפחות 1,000 משפחות חרדיות, ובסך-הכל כ-25 משפחות שאינן שומרות שבת. ואני רוצה בהזדמנות זו להפנות את תשומת-לבם של אותם 16 חברי הכנסת מסיעת המערך שפנו אל שר התחבורה וביקשו לא לסגור את כביש השומר, כי גרות בו כ-1,000 משפחות חילוניות ו-180 דתיות בלבד — ואני רוצה להגיד להם: בואו, תבקרו במקום, תיווכחו שהטעו ורימו אתכם.

השבת. אדוני היושבי-ראש, המכות כאבו, אני מאמין שלא רק לאלה שחטפו אותן מכות. המכות כאבו לכולנו, אבל נדמה לי שכאבנה הרבה יותר וצרבה הרבה יותר הבושה, הבושה שהגענו עד כדי כך שיהודים מכים מכות רצח יהודים אחרים על רקע השבת. אני שואל בכל השקט — — —

יצחק בן-אהרן (המערך):
יהודים מאמינים לא יידו שם אבנים?

חייקה גרוסמן (המערך):
ובמקום אחר לא?

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית):
אדוני, נכנסת לאולם באמצע דברי, אני מצטער. הנושא די חשוב וצריך היית להיכנס לאולם בתחילת דברי ולשמע תשובתי לעניין.

חייקה גרוסמן (המערך):
חבר-הכנסת לוריניץ, אני יושבת כאן כל הזמן וממ-תינה שתגנה גם את החרדים המיידים אבנים. עדיין לא שמעתי אף לא מלה אחת על כל אלה — על אלה שמפ-רסמים מודעות-אבל ומודיעים למשפחות.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית):
אני מצטער, או שהשמיעה שלך אינה טובה, או שה-מיקרופון אינו פועל כפי שצריך.

היו"ר י. ישעיהו:
המיקרופון פועל בסדר.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית):
אני שואל באמת בכל השקט: מה היה קורה אילו היה קרבן בנפש על רקע השבת? האם אנחנו מצפים לכך, חס-ושלום?

על מדרת ה"שטריימלים" — אדוני היושבי-ראש — מאמר מערכת בעתון "הארץ" פשוט מבקש ומתחנן שזה לא יעורר אסוציאציות. יפה, אבל אי-אפשר לצוות על הרגשות להבחין בין מה שכן מעורר אסוציאציות ומה אינו מעורר אסוציאציות. לצערי, לא רק אצל יהודים חרדים שריפת "שטריימלים" מעוררת אסוציאציות, כלפי יהודים חרדים אפשר לטעון שהם רגישים מדי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
בשם האסוציאציות האלה אתם געשים אלימים, אתם מאיימים, אתם רודפים אחרים.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית):
אני מצטט ממישהו שאינו שייך למחנה החרדי ובוודאי איננו רגיש במיוחד לעניינים שכאלה. כך אני קורא בעתוננו החדש של חבר-הכנסת משה דיין, האומר בעתון השבת: מדרת הנצחון של החילוניים שבה שר-רפים "שטריימלים" הינה שיא החרפה; חרפה יהודית. הוא כותב שם על אסוציאציות.

תרשו לי לצטט מביית-המשפט הגבוה לצדק מדבריו של השופט חיים כהן. הוא פוסל יהודי מועצת מגדל מלכהן כחבר המועצה, בפסק-דין של בית-המשפט הע-ליון, וכך הוא אומר: על כל פנים, גזיות פאותיו של יהודי אדוק בדתו, ריח כזה של שנאת אחים וחוסר

שלציבור חרדי אין זכות להשתכן ולבנות שיכונים חר-דיים באיזה מקום שלא יהיה, ולא חשוב אם מישהו היה גר או לא היה גר שם מקודם. כל העניין אינו רלבאנטי.

(חברת-הכנסת ש. אלוני קוראת קרי-את "ביניים")

היו"ר י. ישעיהו:
חברת-הכנסת אלוני, את רשומה ותגידי את דבריך מעל הדוכן.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורתית):
ובכן, בשכונה חרדית זו היכו בריונים — ולא בדרך ספונטאנית אלא מתוך התארגנות מראש — עוברי-אורח ללא רחם עד כדי פציעתם ועד כדי הצורך לאשפו יותר ממניין יהודים בבתי-חולים. אחדים מהם מרותקים למיטתם עד היום. לא נהא דעתם עד שקיימו את החינגה של מדרת ה"שטריימלים", כפי שזה התפרסם, ועוד אחזור על כך.

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, ידוע לכולנו מתוך נסיון הקושי של קיבוץ גלויות, אנשים באים מכל העולם, מרחק של כאלפים שנה מבדיל, לצערנו, בין יהודי ליהודי, לפעמים תהום בענייני אמונה ודת, בענייני חינוך/ותרבות. אבל אנחנו בכל זאת רוצים למצוא את הדרך לחיות ביחד ובשלום.

הזכרתי כבר את תשובתו של ה"חזון איש" זכרונ-ו-ברכה על שאלתו של בן-גוריון: איך ייתכן דו-קיום בין הציבור החרדי לבין הציבור החילוני? הוא השיב במאמר חכמינו ז"ל — משל לאותן שתי עגלות שנפגשו בשביל צר. לא אחזור על הדברים כי זמני אינו מרשה. אני רוצה להוסיף, רבותי חברי הכנסת, שהפעם לא מדובר על שביל צר שאין בו מוצא ואחת העגלות צרי-כה לנטות ולסור מן הדרך מפני העגלה השנייה; לא רק שיש שביל אלטרנאטיבי — יש אף כביש שלם, כביש שבנהה על-ידי עיריית בני-ברק, והנסיעה בכביש זה אינה מכבידה. אני רוצה להעיד עלי את כתב רשות השידור כפי ששמעתינו ביום חמישי האחרון. הוא סיפר כאיש המכיר את האזור כי אין כל קושי לאנשים הרוצים להגיע לכל מקום בהפרש של כמה דקות לעלות על הכביש העוקף ולא להרגיז את הציבור בשיכון החרדי רב-הטהרות.

חברי הכנסת, הלא מקובל על כולנו שאחד הפתרונות לענייני השבת הוא שיכונים וקריות דתיות. אמרתם תמיד ששם אפשר להתפשר, "שם אתם יכולים לעשות ולשמור על השבת כפי שתרצו ואנחנו לא נפריע לכם". כך זה היה למעשה, עד להקמתו של שיכון רמת-אהרן בבני-ברק. האם באמת אנשים אחראיים רוצים להפר את המקובל? האם ניתן לכמה חמומי-מוח להכניס אותנו לאסון, למלחמת אחים? האם עד כדי כך התדרדרנו שאין עוד הבנה גם לעניין המקודש של שבת קדשנו? אין כבר הבנה שלפחות כל מי שאינו שומר את השבת לא מפריע את מנוחת השבת של יהודים בשכונתם שלהם? ברצוני להביע — ואני אומר זאת בצער רב — את השאלה: ומה יאמרו הגויים? ברוך-השם — ואני אומר זאת בפה מלא: ברוך-השם — שהטלוויזיה ועתונא-חוץ לא "התלבשו" בשבת זו ולא עלו על ה"סקופ" ולא צילמו יהודים המכים ופוצעים יהודים אחרים על רקע

חוברת מ"ב, ישיבה של"ב

— הצעות לסדר-היום (לורינץ, בן-אהרן, גרוסמן, אלוני, ישעיהו, הלל, קשת) —

מכים יהודים חרדים, לא פחות יכאב לי אם מתוך הגנה עצמית תפקע סבלנותם של יהודים אלה והם יתקיפו יהודים אחרים ויכו אותם.

חייקה גרוסמן (המערך):
עוד לא התקיפו?

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
חברת-הכנסת גרוסמן אני בטוח שאין מלה בדברי שאינך מסכימה לה. למה את מפריעה לי? אני אומר דברים שאת יכולה להשמיע אותם.
פחות מכל חסרה לנו היום מלחמת אחים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה עכשיו מזמין מלחמת אחים בכך שאתה מאיים שזה יקרה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
אינני מאיים, אני מביע את חרדתי. מחובתי כאיש ציבור להשמיע זאת.

(חברת-הכנסת נ. אליעד, קורא קר - את-ביניים)

חברת-הכנסת אליעד, אם אלה דיבורים — שלא יעלה ולא יבוא.

(חברת-הכנסת נ. אליעד קורא קר - את-ביניים)

חברת-הכנסת אליעד, אל תצעק, מוטב שתקדיש את כוחך ומרצך יחד אתנו — ואנו מוכנים לתרום את חל-קדנו כדי שיהודים, למרות כל חילוקי-הדעות, יוכלו לח-ית יחד שלא תהיה, חסיוחלילה שנאת חינם ושלא יהיו מכות חינם.

אני מציע שהכנסת תדון בנושא הכאוב הזה מתוך מגמה לעקור את הדעה מהשורש בעודה באיבה, לעקור את נגע הבריונות ולמצוא פתרון לסגירת הקטע או הקטעים העוברים בשיכון החרדי שבבני-ברק. אני מא-מין שמתוך רצון טוב וכנות נמצא את הדרך ונביא ל-אהבה, אחווה, שלום ורעות — ושלום על ישראל.

היו"ר י. ישעיהו:

שר המשטרה ישיב על ההצעה לסדר-היום.

שר-המשטרה ש. הלל:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, רק לפני שבועות מספר, ערב צאתה של הכנסת לפגרה התקיים דיון, ב- מסגרת הצעה לסדר-היום, על נושא זה בדיוק. חברי-הכנסת לורינץ נשא את נאומו והוחלט לקיים דיון ב- מליאה. אני משער שאלמלא הפגרה ייתכן שהדיון היה מתקיים והיינו אולי חוסכים לעצמנו את החזרה על דיון-נוטא המתקיים היום. למעשה התנאים שגרמו לאו-תה מתיחות, ובעקבותיה להצעה לסדר-היום, תנאים אלה לא נשתנו.

בן-ציון קשת (הליכוד):
היו מכות נוספות.

שר-המשטרה ש. הלל:

היו מכות נוספות, ועל כך אני רוצה לדבר, משום

סבלנות נודף ממעשה זה ויש בו אסוציאציות כאונות שכאלה בתודעת העם שהקלון הנדבק בו אינו ניתן לטיש-טוש ואיגו נמחק ואינו נעלם בנסיבות כלהן, יהיו אשר יהיו. פסק-הדין, כפי שאמרת, קובע שזוהי עבירה שיש בה קלון, בגלל האסוציאציות האלה, גם אצל השופט חיים כהן, אצל כל אחד שעבר את הגיהנום של השואה. השופט חיים כהן פסק שיהודי כזה פסול מלכהן כחבר המועצה. כך זה היה למעשה.

אדוני היושב-ראש, דיברתי בהתאפקות רבה על מה שקרה. גזרתי על עצמי התאפקות.

יצחק בן-אהרן (המערך):

יש לך סיבה מספקת להיות מאופק וגם צנוע.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

יש לי כל כך הוביה סיבות להתפרצות, אבל היות שחששתי שחסיוחלילה לא יהיה לכך סוף גזרתי על עצמי התאפקות. זוהי הסיבה היחידה להתאפקות.

ועוד כמה הערות. לדעתי היה כאן מחדל קשה של נר-התחבורה ומשרד התחבורה. הם, כנראה, לא קיימו את הכלל: איזה הוא חכם הרואה את הנולד. אף שהסברתי לשר התחבורה והזרתי אותו, אף שגם המשטרה קבעה עמדה ברורה — המשרד לא נקט צעדים מתאימים. מפ-קד מחוז רמת-גן איננו מסתיר את דעתו בראיון שנתן לעתון "הארץ", באמרו שאין כל הצדקה לא לסגור אותו טעם ברחוב השומר, ולא ייתכן שהמשטרה תיאלץ לשמיר בכידונים משבת לשבת בגלל כמה אנשים הרוצים לעביר ברחוב השומר, אם כי אין להם צורך בכך ויש להם אלטרנטיבות.

אבל קיים גם מחדל מצד שר המשטרה. ממה נפשך: אם לא ידעתם על ההתארגנות הזו של כמה עשרות בריונים — זהו מחדל; אם ידעתם ולא הייתם במקום — הרי זה שוב מחדל. ואני משאיר לך לקבוע איזה משני המחדלים הללו הוא יותר גדול. אם כבר הופעתם לאחר שעתים, לא עצרתם אף לא אחד מאותם בריונים שהיו במקום, בו בזמן שלא קורה שלא עוצרים יהודי חרד ברגע שהוא פוצה את הפה ומשמיע את המלה "שבת". דומני שזוהו גם מחדל רציני. עם זה אני חייב לציין — ואני עושה זאת בשמחה — שקציני המשטרה לא היו שבעירצון ממצב העניינים והם נופו בשוטרים שלא מצאו לנכון לעצור את הבריונים.

אדוני היושב-ראש, על הכנסת ועל הציבור כולו לדעת שיש גבול לסבלנותו של הציבור החרדי, הגדול פי כמה מהציבור החילוני אשר בבני-ברק, במיוחד ב- שכונות חרדיות. אני אומר את הדברים בעומקא דליבא: אוי לנו, לכולנו, ואני כולל גם את עצמי, אם הציבור הזה יגיע למסקנה שאין לו ברירה אלא להתארגן להגנה עצמית כפי שעשה זאת ציבור חרדי בויליאמסבורג וב-מקומות אחרים, אינני מאחל זאת, אהיה אומלל אם זה יקרה, אני מקווה שהדבר לא יהיה.

הזוכרים את גירסא דינקותא יודעים מה אמר רש"י על ההתמודדות הראשונה בין שני האחים יעקב ועשיו. כתוב שם: ויירא יעקב וייצר לו. אומר רש"י: ויירא יעקב שמא ייהרג; וייצר לו — שמא יהרוג הוא אחרים. זוהי היראה שלי היום, זהו צערי. אני מפחד, אינני רוצה שתהיה כאן מלחמת אחים. כשם שכואב לי אם

מינה שר התחבורה ועדה שבעקבותיה החליט מי שמוסמך להחליט — וזה המפקח על התעבורה בדרך-כים — כי הרחוב הזה לא סגור לתנועה בשבת. כל מה שהותר הוא שיהיה שם שלט המבקש מהנסועים לא לנסוע בקטע זה בשבת. אני מדגיש: בקשה, ולא הוראה. בהתאם לכך, ורק בהתאם לכך, פועלת המשטרה.

עכשיו ברצינות — ואני יכול לקרוא לכם שורה ארוכה של לילות שבת, שבתות ללא ספור, שהמשטרה חייבת להקדיש כוח-אדם, המשטרה חייבת להוציא אנשי משטרה מתפקידים אחרים, תפקידים הנוגעים לבטחון המדינה וגם לבטחוננו של הציבור, על-מנת למנוע את ההתפרעויות שנמשכו מדי שבת בשבתה, בליל שבת, במוצאי שבת וביום השבת — יידי אבנים, חסימת הכביש שים וגם תקיפתם של אנשים. אני יכול לקרוא כאן שורה שליומה של מקרים, החל מ-13 באוגוסט, שבהם הוגשו תלונות למשטרה על-ידי אנשים שנפגעו או שמכרו ניותיהם נפגעו. יש לי כאן רשימה; אינני חושב שראוי להיכנס כאן לפרטי פרטים, אני רק קובע בצורה חד-משמעית שעל-אף הנאמר כאן — ואני שמח שנאמר כאן על-ידי חברי-הכנסת לורינץ, כי אין חברי-הכנסת לורינץ גורם הפרת של הסדר הציבורי לזכותה של השבת — אני קובע בצורה חד-משמעית שאכן היו הפרות של הסדר הציבורי על העניין הזה מצד יהודים שהתנגדו לכך שימשיכו לנסוע ברחוב הזה. אני מצטער על כך מאוד, משום שהעניין הזה גרם גם לשנאת-חינם, גם להתכתשות, גם לפגיעה ליהודים. ואם אני מקבל — ואני מקבל ללא צל צילו של ספק — את דבריו של חבר-הכנסת לורינץ על פגיעה ביהודי דתי ועל פגיעה בבגד דתי, כואב לי הדבר הזה. כואב לא פחות כשפוגעים גם ביהודי לא דתי; כואב לי הדבר לא פחות כשפוגעים גם בלא-יהודי. והצרה שלנו היא שאנחנו מחנכים את עצמנו מביחנה ציבורית שכאשר מתקיים ייחוס ציבורי — ותמיד יש אחד הצדדים החשוב שהוא צודק — במקום לנהל אותו במקום הנכון ובצורה התרבותית הראויה לחברה דמוקרטית, מנהלים אותו על-ידי יידי אבנים, על-ידי מוטות, על-ידי מכות, על-ידי פגיעה בנולת. והתופעה הזאת — וזאת יודע היטב חבר-הכנסת לורינץ — נמשכת מדי שבת בשבתה, והמשטרה ניסתה לפעול כמיטב יכולתה. אם אדבר על מהדל המשטרה לא ידעה שבאחד הימים יבואו גם חילונים ויפריעו שם את הסדר — הייתי אומר: בדיוק אותה מידה המשטרה לא ידעה שיבואו יהודים דתיים ויפריעו שם את הסדר.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

על הפרעות של יהודים דתיים המשטרה יודעת תמיד.

שרי-המשטרה ש. הלל:

יכול להיות. משום שהפרעות של הדתיים הן באמת מדי שבת בשבתה ואין בכך משום הפתעה; אני מודה בזה. אבל פרט לכך אין המשטרה מקיימת לא בילוש ולא עיקוב. המשטרה חייבת לקיים את הסדר ואת הבטחון הציבורי. ואני חוזר ואומר באזניהם של נציגי ציבור ואנשי ציבור: כל דבר שיש עמו הפרת הסדר פוגע בבטחון המדינה, פוגע ביכלתנו לשמור על עצמנו, פוגע ביכלתנו לקיים את הבטחון הציבורי מפני סכנתם של פושעים פליליים, מחליש אותנו, גורם לשנאת-חינם, ורוע זרע פורענות. ואכן בשבת האחרונה — או לפני

שהבעיה העומדת על הפרק בעיני היא: האם ויכוחים מסוג זה צריך לנהל במוסדות המוסמכים על-ידי הרמת ידיים בהם, או שצריך לנהל אותם על-ידי הרמת ידיים ברחוב, כאשר כמעט כל מי שרוואה את עצמו נפגע חושב שרק הוא נפגע ומותר לו לפגוע באחרים.

האמת היא שהתיאור שצייר חברי-הכנסת לורינץ, במידה שהיה גם נכון — היה נכון חלקית בלבד. בפרשת הדרכים היו במשך שבועות הפרות אין ספור של הסדר הציבורי, לרבות פגיעה באנשים, לרבות יידי אבנים, לרבות הפרעה לאנשים ללכת או לנסוע ברחוב שלא היה אסור לנסיעה. חברי הכנסת, וזוהי זכותו הלגיטימית של חברי-הכנסת לורינץ לדרוש כאן ובכל מקום אחר שהרחוב יהיה סגור. זכותו להעלות את ההצעה, והיה אם היא תתקבל — הרחוב יהיה סגור, ואם היא לא תתקבל — הוא לא יהיה סגור.

אני מצער על שני דברים בדברי חברי-הכנסת לורינץ. אני מצטער על כך שכדי לבסס את טיעונו הוא היה צריך, ולוא גם במשתמע, לבקר את פעולתה של המשטרה, אשר נמצאת פה בין מחנות נציגים וזה כמה שבועות עושה מאמצים גדולים ומנסה להרגיע את הרוחות, למחן את הטירוף שאנו עדים לו מדי שבת בשבתו.

והדבר השני הלא-נכון שהוא עשה הוא שהוא צייר רק קטע קטן ומוטעה של התמונה. משום שהאמת היא שאילו ציירנו לפני הכנסת את התמונה כולה, יכול להיות שהדברים היו מקבלים את אורם הנכון. וחברי-הכנסת לורינץ ציין יום אחד, רגע אחד, שעה אחת, כש-הוא מתעלם משבועות רבים שקדמו לכך, וגם מימים או מקרים רבים אחרים שקרו לאחר מכן.

אינני רוצה כאן להאריך, משום שכבר היה כאן, כאמור, דיון-וויכוח בעניין זה. אבל כדי לסבר את אונם של חברי הכנסת להזכיר להם על מה מדובר אני רוצה לומר שבצומת זה ככלל, עד לפני חודשים מספר, לא היו בעיות. בתחילת השנה הקאלנדארית הזאת, בערך 1 בינואר 1976 או מסביב לזה, התחילו בעיות ברחוב. יש הקושרים זאת עם ההחלפות שהיו בין ראשי העיר בבני-ברק. אני אינני מוסמך לקבוע בעניין זה. אני רק רוצה לומר שראש העיר הקודם, מר יצחק מאיר, אכן פנה לא אחת, גם בעבר, בזמן כהונתו, אל המשטרה בבקשה כי ייסגר הרחוב, והמשטרה הסבירה מה שהיא חוזרת ומסבירה כל הזמן: שהדבר הזה לא נתון לסמכותה. ייחלט במוסדות המוסמכים, על-ידי האנשים המוסמכים, כי הרחוב יהיה סגור — היא תקפיד על כך, כל זמן שלא הוחלט שהרחוב יהיה סגור — היא איננה יכולה למנוע מאנשים לנסוע בו. הדבר היחיד שהיא יכולה לעשות, וזה לפני משורת הדין — בוודאי יזקוף זאת חברי-הכנסת לורינץ לזכות מחלדיה של המשטרה — הוא שהיא מציבה שם כל הזמן שוטר ופונה — לא דורשת אלא פונה — אל ציבור הנהגים בבקשה שלא לנסוע בקטע הזה אם הם יכולים, כי יש שם בעיות.

ראש העיר החדש, מר ישראל גוטליב, גם הוא פנה באותה דרישה, וגם לו הסבירו שאין ומתפקידה לבצע במשטרה. יחליטו — המשטרה מחובתה ומתפקידה לבצע את ההחלטה. אבל בכל מקרה מחובתה ומתפקידה של המשטרה להבטיח את הסדר ולא לתת מקום להתפרעויות.

אני רוצה לקצר: התחילו התפרעויות, אכן, במיוחד בסביבות האביב, במאי ואילך. ובמחצית יוני, בערך,

חוברת מ"ב, ישיבה של"ב

— הצעות לסדר-היום (הלל, לורינץ, כהנא, שוסטק) —

אני מצטער על הנסיון לקבוע עובדות בצורה בלתי-חוקית ובלתי-הוגנת.

הוויכוח איננו אם צריך לנסוע בקטע זה של הכביש או לא. חובתה של הממשלה לקיים את הסדר ואת מה שהוחלט. אם יחליטו מאחר לשנות את החלטה — המש-טרה תקפיד על כך שהדבר יבוצע ולא תקבל הפרתה של החלטה זו.

שלמה כהנא (חזית דתית תורתית):

היכן נציג הממשלה שינקוט עמדה בשאלה זו?

ש-ר-המשטרה ש. הלל:

אני נציג הממשלה. אני נוקט עמדה. הגורם המוסמך בממשלה ישב, שמע, קיים ועדה, התעניין, הופיעו לפניו הצדדים השונים, ולפי זה קבע מה שקבע. אם תשאל אותי אם אין אפשרות לשנות — יש אפשרות לשנות, אבל לא בדרך של התפרעות ברחוב. אני יודע שבזה הרגע שר התחבורה, שהוא מוסמך לקבוע דברים, מקבל משלחת בראשותו של ראש עיריית בני-ברק. הוא ישמע את הדברים, יבחן אותם וישקול אותם. מכל-מקום, כל זמן שאין שינוי של החלטה, חובתה של המשטרה להבטיח שהרחוב יהיה פתוח לתנועתם של אנשים ללא הפרעה, תוך התחשבות ברורה בכך, כפי שכתוב באותו לוח, שציבור הנהגים מתבקש לעקוף את הרחוב, אם אפשר. מי שרוצה להישמע לבקשה זו — נשמע לה, ומי שאיננו רוצה להישמע ולהיענות לה — חובתה של הממשלה להבטיח לו הגנה, כל זמן שאין החלטה אחרת. אתם רשאים לפנות אל שר התחבורה, לנאום, לכתוב בעתונות, לעשות כל מה שמקובל בחברה דמוקראטית ותרבותית, כדי לשנות את החלטה.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

למה לא מחתימים?

ש-ר-המשטרה ש. הלל:

כנראה, יש שיקולים אחרים וגם ציבורים אחרים. אין זה רחוב אשר שייך לאדם אחד. יש בעיות מסובכות בעניין זה. הייתי רוצה לראות אותך מוצא פתרון שיש-ביע את רצונם של כל היהודים בארץ בעניין זה, ולא רק בעניין זה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

הלוואי שלא התיינה לנו בעיות יותר קשות. מדובר על סגירת קטע של 500 מטר בשיכון חרדי מובהק.

ש-ר-המשטרה ש. הלל:

אני פונה אל חבר-הכנסת לורינץ, לאחר שנשמע רמז של ספק-איום בדבר הפרתה של סדר: השיטה של כל דאלים גבר איננה משרתת שום צד במדינה אלא את אויבנו. כל מי שמנסה להסביר, מתוך הבנה וטולרנא-טיות, שלא היתה ברירה אלא לנקוט את הדרך הזאת, פועל בכיוון שלא ישרת שום צד, לא ישרת את המדינה ולא ישרת את החברה בישראל.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

סילפת את דברי בעניין זה סילוף מוחלט.

ש-ר-המשטרה ש. הלל:

אם סילפתי אני מתנצל.

שתי שבתות — היינו עדים להתכתשות בין שני מחנות. אני דוחה מכל וכל את הטענה, המשתמעת, על כך שה-משטרה לא טיפלה במי שפגע ביהודים דתיים. היא טיפלה בדיוק באותו אופן במי שפגעו ביהודי דתי ובמי שפגעו ביהודי לא-דתי. משטרת ישראל תטפל בעניין זה בדיוק באותו אופן ובאותה מידה, וגם אם יפגעו בלא-יהודי.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

עובדה שלא נעצר שום איש, אדוני השר.

ש-ר-המשטרה ש. הלל:

אקרא קטע מהדין-וחשבון שקיבלתי מהקצין האחראי לעניין הזה: "בליל שבת, 27 באוגוסט — וזה כבר לאחר כמה שבתות מדי שבת בשבתו, שהיתה הפרעה של יהודים דתיים שורקו אבנים, צעקו "שאבעס" — בליל שבת, 27 באוגוסט, סמוך לשעה 10, שורר אירוע על-ידי המוקד לניידת האווירית על ידיו אבנים בצומת, מפקד היחידה הגיע למקום. יותר מאוחר נודע למשטרה כי קודם לכן היתה במקום קטטה בין צעירים חילוניים לצעירים דתיים, ובמהלכה נפצעו שני דתיים, שהועברו לטיפול בבית-חולים, קיבלו טיפול ושוחררו לבתיהם. מאחר שמדובר בציבור דתי ששניים מהם נפצעו — לא היה מקום לגבות עדויות בליל שבת, וכתוצאה מכך גם לא היה מקום לביצוע מעצרים. ביום א' בבוקר, 29 באו-גוסט 1976, הופיעו שני הפצועים למרחב" — את שמותיהם לא אנקוב כאן; הם כתובים, עם הכתובת — "יזכ אנשים אחרים שנפגעו בפנים ובגוף, ואחד ששרפו לו את הישטריימל", ומסרו תלונה. נגבו עדויות משבעה תושבי השכונה החרדית, ובהמשך החקירה נעצרו אב ושני בניו, תושבי השכונה החילונית, אשר השתתפו בתגרה; נעצרו, נחקרו ושוחררו בסיום החקירה".

האמירה שכאילו לא היה טיפול, אני חושב שהיא איננה נאה להישמע. חבר-הכנסת לורינץ יודע את המאמ-צים שמשקיעה המשטרה בעניין זה. אודה ואתוודה, חבר-הכנסת לורינץ, שגם אם קודם היססתי לומר, אני מוצא לנכון לומר עכשיו שכאשר אני שומע את הטענות האלה מפיך אני מטיל ספק בהצלחת המאמץ הבלתי-רגיל שער-שה המשטרה ושאתי שמועד אותה לעשותו כדי להרגיע. אין חובה להעמיד שוטרים כדי למנוע מחלוקת חינם ולא ראוי שדברים כאלה ייאמרו בגינה של משטרת ישראל. הדברים מתבטאים לא רק בידי אבנים, אלא יש גם מכתבים על אימים ברצת.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):

שאלה על-ידי מי. אולי זו פרובוקציה. איזו רצינות יש ליחס למכתבים אנונימיים?

ש-ר-המשטרה ש. הלל:

יש פרובוקציות מכל הצדדים. כאשר אתה לא יודע מי שלח את מכתבי האיום האלה אל תתפלא שיש מישהו שלא יודע מי יידה אבן זו או זו. אתה לא יכול להסתתר מאחורי עניין של פרובוקציה רק לעניין אחד ולסוג אחד של אימים ורק למודעות-אבל הנושאות את שמו של ממלא-מקום של ראש עיריית בני-ברק. עבירה גוררת עבירה, ואווירה גוררת אווירה, ואוי לנו אם לא נדע להשכיל לגלות אווירת סבלנות וסובלנות על-מנת שיוכלו לחיות זה בצד זה דתיים ולא-דתיים, יהודים ולא-יהודים.

— הצעות לסדר-היום (אלוני, הלל, ישעיהו, בגין, שוסטק, בארי, בן-אהרון) —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אולי לא הסברת את דבריך.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
תיכנעו לסחיטה הדתית, וכל הזכויות המוקנות לאו-
רחם בתחום חירויותיהם יהיו כאסופה הנדרסת לנוכח
היצר שלכם. וכשם שהדין כאן חלק ממערכת פולי-
טית, כך גם הניפוץ של מה שהתרחש.

חבר-הכנסת שוסטק, שמעתי אותך, שאלת: למה
לא לסגור את הרחוב? לא אמרת שברחוב הזה היו במשך
15 שנה שיכונים, והשכונה הזאת חדשה. אם מקדשים
את הסטאטוס-קוו הקדוש, שאסור לשנותו, גם אז הכביש
הזה צריך היה להישאר פתוח.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
למה את מפתחת מהבחירות?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לא מהבחירות. חבר-הכנסת שוסטק, לא הבינות
אותי. אני מפתחת מכך שאם אתה תקבל שישה מאנדא-
טים, מי שיגיע לשלטון זה הכפייה הדתית, כי ששת
המאנדאטים לא יתנו לך את הרוב אלא את החיזור שלך
אחרי הדתיים, כפי שאתה מתעלם מהזכויות המוקנות
של האזרחים הגרים שם מפני שהגיע לשם חבר-הכנסת
לוריניץ.

(חבר-הכנסת מ. דרובלס קורא קרי-
את-ביניים)

אז כדאי שהציבור יידע מה הדמות של המדינה
הדמוקראטית הזאת.

ידידיה בארי (הליכוד):
אולי נעשה קואליציה אתכם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אבל זכויות האזרח אינן חשובות לכם.

יצחק בן-אהרון (המערך):
חברת-הכנסת אלוני, די לנו בפורענות הנוכחית,
מה את מזמינה נוספת?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הנושא הזה הועלה בבני-ברק כחלק ממערכת פני-
מית בין השלטון של המפד"ל ובין הקבוצות הדתיות
האחרות. כי אם חבר-הכנסת לוריניץ ראה וחווה את הנור
לד, הלא לא היה צריך להקים שכונה בלבן של שכונות
חילוניות הקיימות שם.

שלמה לוריניץ (חזית דתית תורחית):
אנו נקים שכונות דתיות — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הארץ גדולה ויש שיכונים גדולים, והמדיניות היתה
להיכנס לשם, כשם שיש מדיניות לבנות בתי-כנסת על
אם-הדרך.

אני מציעה לחבר-הכנסת לוריניץ ולכולנו שלא לאיים
ברוב ומיעוט. במקומות רבים מאוד בארץ הציבור הדתי
הוא מיעוט ואנו דורשים להתחשב ברגשותיו, בנהליו
ובאורחות חייו. והעובדה הזאת שבבני-ברק כיום קבוצת
תושבים מסוימת איננה רוב, וכתוצאה מכך שהם מיעוט
יש נסיון לכפות עליהם אורח חיים אחר ולשנות את

שר-המשטרה ש. הלל:

חבר-הכנסת לוריניץ, ישבתי ושמעתי כל מלה. אם
אני הבנתי כך את דבריך, תסכים שיש שמץ של סכנה
שמישהו אשר שומע קטע מדבריך יבין אותם אחרת.
אני פונה אליך ואל אחרים שלא ישאירו מקום לספק,
כי אין אנחנו מוכנים להעלות על הדעת הסכמה ללקיחתו
של החוק ביד על-ידי מי שאיננו מוסמך לכך גם במקרים
שמישהו חושב שטענתו צודקת. אני פונה אל חבר-הכ-
נסת לוריניץ, מאחר שגם אני וגם שכמותי, כאשר האזננו
לדבריך, לא נוכל לומר שהיה בהם כדי למנוע את
האפשרות הזאת, או שנאמרו דברים חריפים נגד הפוגעים
בחק ובסדר הציבורי.

אני מציע שתהיה לנו תבונה לאומית על-מנת שנש-
כנע את עצמנו ואת הציבור שלנו בכך שהפרת הסדר
הציבורי פגיעתה רעה, והיא זורעת פורענות, ואנחנו לא
יודעים היכן תסתים.

כפי שאמרתי, היתה היום פגישה עם שר התחבורה,
וישקול מי שמוסמך לשקול. המשטרה תעשה כמיטב
יכלתה כדי להרגיע את הרוחות, וכפי שאמרתי היא
עושה בעניין זה מעל ליכלתה. אם ייאמר שיש כאן
מחדל — אצטער על כך. עם זאת לא תוכל המשטרה
להתיר לאנשים להפר סדר ציבורי, לייזות אבנים, וכפי
שציינתי יש לפני רשימה ארוכה של מעשים שאינני
רוצה להלאות אתכם בה.

דיון בנושא דומה התקיים כאן לפני שבועות מספר.
לא הצעתי אז להסיר את הנושא מסדר-יומיה של הכנסת.
הסכמתי ואני מסכים גם היום לקיום דין בכנסת, לא על-
מנת ללבות יצרים אלא כדי שהכנסת תתאחד בדעה
שגם אם יש ויכוח ואיי-הבנות צריך להימנע מהפרתו של
החוק, כדי שנוכל לקיים את המערכת של חברה נאורה
ודמוקראטית, שאנשיה מרימים ידיים לא ברחוב אלא
במוסדות המוסמכים.

היו"ר י. ישעיהו:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו ההצעה
היתה דנה על דמות השבת בישראל ועל תרבות וחוק
ביחסי דת ומדינה, הייתי מצטרפת למציעים דיון במליאה.
ההצעה שלפנינו עוסקת, בעצם הגדרתה, בסיטואציה
מסולפת שהיא, למעשה, פתיחה של מערכת הבחירות.
מדובר בהפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע
השבת ובהתנהגות המשטרה.

ההתפרעות לא היתה נגד ציבור דתי, אבל מערכת
הבחירות נפתחת שעה שאנו רואים שאנשי הליכוד כבר
נותנים חתימות לצורך דיון בפגרה בנושא זה, ואנו רוי-
אים היטב כבר עכשיו מה תהיה דמותה של המדינה ומי
יכתוב את רוח הדברים אם אמנם הליכוד יקבל שישה
מאנדאטים נוספים בתחרות הקיימת.

מנחם בגין (הליכוד):
יתה טוב לעם ישראל.

אתם מרחיקים את הציבור ממה שחשוב בעיניכם, אם אמנם הוא חשוב. או שמא החשוב בעיניכם הוא מי יותר קיצוני בבני-ברק, אגודת ישראל או המפד"ל? לכן אל תביאו את הנושא הנה.

שלמה לורינץ (חזית דתית תורתית):
אנחנו עם המפד"ל כולנו ביחד בעניין זה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
היום אין ברירה. כל אחד מוכרח להוכיח את הקיצוץ-ניות. תנו לרשויות להגיע להסדר, ובו כל אחד יצטרך לוותר, אבל שזה יהיה הסדר במקום, על-ידי אנשי המקום. לא שמעתי ממך, חבר-הכנסת לורינץ, שכוונתכם לגרש את התושבים האחרים. אם אין כוונתכם לגרש את התושבים האלה ואתם מתכוונים לחיות אתם ביחסי שכנות, מוכרח הדבר להיעשות על-ידי פרנסי הציבור ולא על-ידי התגודדות ברחוב ולא בדיון פוליטי.

לכן אני מציעה להסיר את הנושא מסדר-היום ולהעביר אותו לטיפולן של הרשויות המוסמכות.

היו"ר י. ישעיהו:
חברי הכנסת, אנו מצביעים. לפנינו שתי הצעות: האחת — לכלול את הנושא בסדר-היום, והשנייה — להסיר את הנושא מסדר-היום. אני מעמיד אותן להצבעה זו מול זו.

פועו מואב (תנועה לזכויות האזרח):
אבקש למנות.

היו"ר י. ישעיהו:
בבקשה.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום — 37

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — 11

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

2. ההפרות החוזרות של הסכם-הביניים על-ידי המצרים ועמדתה של הממשלה בעניין זה

היו"ר י. ישעיהו:

בהצעה הנוספת תדון ועדת הכנסת.

תנה, כידוע, חדשות לבקרים. הצד השווה לכל אלה היא הכוונה להרדים את העם, לנטוע בו אשליה בפרוס השנה החדשה, אשר חבר-הכנסת בן-אהרן יכנה אותה "שנת השוחד הגדול".

אין סכנה חמורה — ולדאבוננו אנו בעלי נסיון מר בתחום זה — מאשר לנטוע אשלויות בעם. הממשלה הזאת לא תוכל להתעלם מהאחריות הכבדה הרובצת עליה. שר האוצר משתבח במדיניות הכלכלית שלו שהניבה, לדעתו, פירות מבורכים, בעוד אשר הכל יודעים כי המשק צועד מדחי אל דחי.

היום אנו באים להזעיק ולהוהיר מפני האשליה המדינית והבטחונית שהממשלה מנסה לטפח בעם. מול עיטורי ההצלחה שהממשלה קושרת לעצמה עסוקים המצרים —

הזכויות המוקנות להם — זהו סימן מסוכן מאוד לחבריה; שלנו וגם לציבור שאתה רוצה לייצג אותו.

נקודה נוספת: לא זו בלבד שאתה באת לגור בתוך ציבור אחר, אתה מנסה להכתוב לו את אורחות החיים שלו. הציבור החילוני לא יצא לא לבתי-הכנסת, לא לבתי-הספר ולא למקומות ההתגודדות שלכם; אתם באתם והפרעתם לו בכוח, באלימות ובאיומים את אורח החיים שלו.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

למקומות שלכם, לבתים שלכם, לשם נכנסנו? איך מעמידים דברים מול דברים בצורה כזאת?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

לא אמרתי: לבתים שלכם. אבל לא הם יצאו מהמ-כוניות להכות בכם אלא אתם עליתם על המכוניות וזר-קתם עליהם אבנים.

הבעיה היא יותר מורכבת: עובדה שיש שני ציבורים הנמצאים בקונפליקט, ואת הבעיה הזאת יש ליישב אף שהציבור הדתי הגיע לשם באיחור. אבל אם יישבו את הבעיה במסגרת הפעילות הפוליטית ולא במסגרת הרשורית המוניציפאליות והמוסמכות לדון בנושא, הרי שיהיה זה פרס לאיומים לאלימות, להתפרעות ולשימוש פוליטי בעניינים שאין צורך ללבות אותם.

לכן, לדעתי, אסור שהכנסת תעסוק בנושא הזה. את הבעיה יש ליישב על-ידי סגירת הרוחב בשעות מסוימות, בשעות תפילה, ופתיחת כביש עוקף, תוך גילוי סובלנות מצד זה ומצד זה. אבל אם הפתרון הזה ייעשה כתוצאה מדיון פוליטי, תוך מאבק פוליטי בכנסת, זהו פרס לאלי-מות וזוהי הזמנה לאלימות מהציבור החילוני, שייפגע. הוא לא יחשוב שמבקשים ממנו סובלנות, אלא הוא יראה בכך שוב כניעה ללחץ הציבור הדתי. על-ידי כך אינכם מכבדים את הדת ואינכם מכבדים את השבת.

יש לבקש סובלנות למרות התקלה שהיתה בכך שהושיבו זה בתוך זה שני ציבורים חסרי רוח הסובלנות הדרושה. אבל אם תפתרו את הבעיה מתוך ליבוי יצרים פוליטי, הציבור החילוני לא יגלה סובלנות. על-ידי כך

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בעוד אנו שרויים בעומס של בעיות חברתיות, כלכליות ומדיניות מעיקות, עסוקה הממשלה בשבועות האחרונים בפסטיבל של "ימי הולדת" ובטפיחה על השכם; יום הולדת — במלאת שנה להסכם-הביניים עם מצרים; יום הולדת — במלאת 4—5 חודשים לתכנית הכלכלית החדשה, המש-

עניין שיש חובה לשמרו ולכבדו. וזה לא רק לגבי הס"כמים בינם ובינינו, אלא גם לגבי הסכמים הנעשים בינם לבין עצמם, והדוגמה של לבנון תוכיח.

באוגוסט 1970 לא רק שהממשלה הקלה ראש בהפ"רות המצרים, אלא בעוד המצרים מוסיפים לקדם את הטילים אף הסכימה ממשלת ישראל לפתוח בשיחות-יארינג ולמנות נציג לשיחות אלו, במקום להתנות את הדבר בתקיון ההפרות. אמרתי אז בכנסת: "ממשלת יש"ראל הסכימה לפתוח בשיחות-יארינג ולמנות נציג לשיחות אף-על-פי שבבעיית הפרות הסכם הפסקת-האם עדיין לא מצאה פתרונה. עמדה זו עלולה להתפרש כח"לשה של ישראל והתעלמות מההפרה, והמצרים עלולים לראות עצמם חפשיים להוסיף ולהפר את ההסכם באין מפריע. התוצאות החמורות לבטחוננו מהפרות אלו ברו"רות הן. מצרים משיגה עמדות צבאיות חשובות העולות לסכ"ן את עמידתנו בתעלה ובחצי-האי סיני. אם אמנם תחודש האש, יכול הדבר לגרום, חלילה, לריבוי קרבנות אדם ולמאבק צבאי קשה שבעתים".

כיום לא ימצא אדם בר"דעת אחד אשר לא יודה כי פרשת קידום הטילים על-ידי המצרים היתה הורתה ולי"דתה של מלחמת יום-הכיפורים, גם אם באותה עת ביקשה ראש הממשלה לנחם אתנו. "יש לנו" — אמרה הגברת מאיר — "יסוד להניח כי ישראל לא תמצא עצמה חלשה יותר אם יחליטו הערבים לחדש את המלחמה". המציאות קבעה אחרת.

הממשלה לא למדה לקח מפרשה עגומה זו והיום שוב היא מקלה ראש בהפרות החוזרות ונשנות של המ"צרים. ולא זו בלבד, לא רק שהיא מקלה ראש, אלא אנו אף עדים "לפטיבאל" סביב מלאות שנה להסכם-הביניים. ריבון דכולי עלמא — איזו מדיניות היא זו? אולי אפשר להתווכח על מידת החומרה של הפרות אלו. אפשר לטעון כי הפרות אלו, אין בהם כדי לסכ"ן סכנה מיידית את בטחונה של ישראל. אבל אפילו תינוקות של בית-רב"ן יאמרו כי אם שרים שירי הלל להסכם-הביניים בעוד המצרים מפירים אותו, הרי שהדבר עלול לגרום להמשך הפרות ולעידודן. הייתי שואל, כמאמרו של החכם מכל אדם: "לשמחה זו מהי עושה". וזה לא רק כלפי מצרים אלא גם כלפי ארצות-הברית. ארצות-הברית יכולה לש"אול, ואולי היא שואלת, ובצדק: אתם שרים שירי הלל להסכם ולהשמתו וטוענים כי הפרות הן טכניות — מה כי תלינו עלינו?

אבל חמור מזה: בהסכם הביניים נאמר במפורש כי זהו קץ להסכמי-ביניים, ומכאן ואילך רק משא-ומתן לשלום. זה נאמר במפורש בהסכם-הביניים, שחור על גבי לבן, כתוב וחתום.

מנחם בגין (הליכוד):

"ההסכם יהיה הסכם כולל לשלום", כך כתוב.

משה נסים (הליכוד):

ההסדר הבא יהיה הסדר כולל לשלום. כתוב במפורש.

רבותי חברי הכנסת, בעוד המצרים מפירים את ההסכם — — —

מנחם בגין (הליכוד):

ועכשיו אתם קורעים את זה לגזרים.

מתברר כי לא בימים האחרונים בלבד — בהפרה מתמ"דת ושיטתית של ההסכם-הביניים. כאשר מדובר על הסכם, חובה לכבדו על כל סעיפיו וחלקיו, ואם הוא מופר, לא מידת החומרה של הפרה היא הקובעת אלא עובדת הפרה. ומה אומרת הממשלה נוכח ההפרות האלו? תח"י לה מסתירים את ההפרות הללו, ומשהן מתגלות, מקילים ראש בהן. וכל אשר שמענו אנחנו בעת האחרונה, ושמע העולם ושמעו המצרים, הוא שהמדובר בהפרות טכניות. שומו שמיים, אני שואל את שר הביטחון ואת הממשלה: בהסכם-הביניים נאמר כי יותר למצרים להחזיק באזור הדילול רק שמונה גדודים. המצרים מחזיקים שם לפחות עשרים גדודים, לאמור 12,000 חיילים מעל למותר. הוואת הפרה טכנית?

אמנם ראש הממשלה גילה באזני הכתב המדיני של "שידורי ישראל" כי מצב זה אינו חדש והוא נמשך מאז הסכם ההפרה הראשון, אך אכן הדבר הרי הוא חמ"ר: שבעתים. העלמתם זאת מהעם. הלחם לחתום על הסכם נוסף בעוד ההסכם הראשון מופר. שתקתם זה שנה ומחצה.

שנית, המצרים, בניגוד להסכם-הביניים, הקימו מערכת ביצורים חדשה מורחבת למערכת הביצורים הקודמת במרחק של 4—8 קילומטר, וכך הוקם מכשול חזיתי נוסף אשר חומרתו לא יכולה להיות מוטלת בספק. האם זאת הפרה טכנית, בלתי-משמעותית?

זאת ועוד — במסווה של מינהל אזרחי מוצב כוח צבאי מובהק בצפון המקיים, כביכול, פיקוח ושליטה על הבדואים. הוואי הפרה טכנית?

המצרים העבירו דיביזיה שלמה לאזור הדילול לשם תירגול במיגננה. אמנם הדיביזיה הוחזרה, אבל האם זאת הפרה טכנית?

אפשר למנות הפרות נוספות, אולי פחות חשובות. אבל יותר מכל היה צריך להדליק אצלנו אור אדום עניין קידום סוללות הטילים. דבר זה חייב להעלות אצלנו זכרונות עגומים מאוד מהפרשה של קידום הטילים ב"1970. מעציב הדבר שכאז כן עתה נוהגת הממשלה בקלות-ראש בהפרות המצרים, ואי-אפשר להשתחרר מהרושם ששיקולי פנים מכתבים עמדה זו. ההיסטוריה חוזרת. ההסכם מופר, האמריקאים מטשטשים, ישראל מקלה ראש. בשנת 1970 זימננו כנס מיוחד של הכנסת בפגרה נוכח ההפרות המצריות דאז, ואז אמר חברי-הכנסת בגין את הדברים האלה: "המסקנה-התוצאה — מקידום הטילים — היא זאת — והכנסת חייבת לדעת זאת, והעם כולו חייב לשמוע על כך — שבבוא היום, אם יחליט נאצר לפתוח באש, ובידיעת המציאות עלינו להניח כי אין שום ספק שיבוא יום כזה — יהיה לאויב יתרון מכריע בארטילריה ובשריון; והפעולה הברוכה של חיל האוויר שלנו בחודשים האחרונים" — בסוף מלחמת ההתשה — "שהיכתה ביתרון הזה ומנעה אבידות בקרב בנינו — הפעולה הזאת יהיה קשה מאוד לבצעה בלי אבידות במספר בקרב טייסיו ובמטוסיו. וזוהי המציאות. האמריקאים יודעים אותה".

יש לזכור כי כיבוד הסכם הוא תנאי לכל התקדמות מדינית. אך התכונה של כיבוד הסכמים איננה מן התכונות הבלוטות אצל שכנינו. לדידם כריחת הסכם משרתת מטרה מיידית חיונית להם, ואין הסכם מהווה לגביהם

חוברת מ"ב, ישיבה של"ב

— הצעות לסדר-היום (נסים, פעיל, בגין, נבון) —

מאז חתימת ההסכם לא רק שמצרים הפרה אותה באופן רציף; היא הפרה גם את ההתחייבות הזאת של הרפיית הלוחמה. החרם הכלכלי הערבי גובר והולך בזמן האחרון כהנה וכהנה — — —

מנחם בגין (הליכוד):
מרכזו בקהיר.

משה נסים (הליכוד):

ומרכזו בקהיר. מצרים אינה טומנת ידה בצלחת. הלוחמה המדינית של מצרים לא רק שלא רפתה, אלא בעזות מצח היא אף הוגברה: ההצבעה בעניין הציונות, הפעולה למען גירוש ישראל ממוסדות בין-לאומיים, הל-חצית והאיומים על מדינות באפריקה שלא לחדש את יחסיהן אתנו. ועולים על כולם נאומיו של סאדאת, הר-צופים משטמה ואיומים. אלה הנאומים הנשמעים גם כלפי פנים וגם כלפי חוץ. בנאומו ביום המהפכה קרא, למעשה, סאדאת למחבלים להגביר את פעילותם נגד ישראל. בוועידת-קולומבו הוא אמר שצריך ללמד את ישראל לקח נוסף. מאי משמע? והוא אף טרח להזכיר שמצרים יצאה למלחמת יום-הכיפורים כחודש אחרי הת-כנסות הוועידה הקודמת של המדינות הבלתי-מזדהות, וזהו רמז שאסור לנו להתייחס אליו כלא היה.

הממשלה משלה היום את עצמה כאילו הסדר-הביניים הוא שיצר את הסיכסוכים בעולם הערבי. זוהי אשליה אומללה ממש. אמנם נוצר סיכסוך בין מצרים לסוריה, שאין להקל ראש בו, לזמן שהוא בלתי-ידוע; אולם יש להניח שזה איננו לזמן ארוך. אבל לאחר חתימת הסכם-הביניים היה גם סיכסוך בין אש"פ, בין אירגוני המחבלים לבין מצרים, והיום הידידות ביניהם דווקא התהדקה עד כדי כך שמצרים הציעה באספיפה של הנהלת הליגה הע-רבית לצרף את אש"פ, כאילו היתה מדינה עצמאית בעלת זכויות שוות. ואולי, כך נשמע מבנות הקול של הממשלה, אולי מה שמתרחש בלבנון זו תוצאה של הסדר-הביניים. וזוהי אשליה אומללה, חסרת שחר.

על הממשלה להתייצב היום לפני העם ולפני נציגיו ולהשיב על השאלה האם אי פעם התריעה הממשלה כממ-שלה על הפרה זדונית זו של ההסכם, על הפרת ההתחיי-בות להרפות מן הלוחמה המדינית והכלכלית.

יצחק נבון (המערך):
הלוחמה התעמולתית.

משה נסים (הליכוד):

התעמולתית, קיבלתי. האם עשתה דבר כדי להוכיח קבל העולם את צביעותו של סאדאת? היפוכו של דבר: הנה פורסם בעתון "ידיעות אחרונות", ממקור יודע דבר, שראשי-הממשלה רבין הסתייג מהגשת התלונות על הפרות קהיר ומההתבטאויות נגד סאדאת. אינני רוצה להלאות את הכנסת בציטטות. ראש הממשלה טען שאין גם למתוח ביקורת על התבטאויותיו של סאדאת ואין להתלונן על כך. יתר על כן, בנות הקול היוצאות מממשלת ישראל יוצקות שמן במסע הבין-לאומי המאדיר את שמו של נשיא מצרים כשומר שלום. ואולי, רבותי, יתר משנש-קפת סכנה מההפרות של ההסכם, הסכנה החמורה האורבת לפתחנו היא הצגתו של סאדאת כמי שמתרחק מהמלחמה, כמי שכמה לשלום וכאילו כל מעייניו הם לפיתוחה הכל-

מושה נסים (הליכוד):
זה איננו סוף פסק.

בעוד המצרים מפירים את ההסכם, נתבשרנו רק אתמול — — —

(חברי הכנסת נ. אליעד קורא קרי-את-ביניים)

חברי-הכנסת אליעד, הלא זו מילתא דעבידא לאגלויי, והמלחמה האלה מופיעות שחור על גבי לבן. זה לא בינינו ובין האמריקאים; זהו ההסכם הכתוב שנחתם בין הצדדים בז'נבה.

— התבשרנו אתמול ששר החוץ עומד להודיע בע-צרת הכללית של האו"ם שישאל מוכנה או להסכם שלום או להפסקת מצב המלחמה או להמשיך בהסדר-הביניים בכל החזיתות. לפני שבוע ימים הודיע המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה — עוד מצהיר הצהרות — כי על ישראל לשאוף להמשיך בשיטת הסדר-הביניים. ומי שמע את דבריו, יכול היה להתרשם: משום שזה רצוי לארצות-הברית.

מאיר פעיל (מוקד):

נראה אתכם מציעים תכנית שלום כוללת.

משה נסים (הליכוד):

אמנם המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה איננו "המקור הפנימי הבכיר היודע דבר", אבל יש אומרים שהוא מקורב אליו. ואין לי ספק שהוא לא אמר את דב-ישו אלא לאחר שאותו מקור בכיר פנימי היודע דבר איו את דבריו קודם.

אם תוך כדי ההפרות אנו מתלהבים או מייחלים או מוכנים להסכמי-ביניים נוספים בסיני, מדוע ישקדו המ-צרים לקיים את ההסכם הנוכחי? אבל האם אין קברניטי המדינה חשים כי דיבורים אלה אך מזמנים עלינו לח-צים ועתידיים לעלות לנו בוויטורים טריטוריאליים מרחיקי-לכת, כפי שדיבורים נואלים הביאונו לנסיגה מאבו-רודיס, ממקורות האנגריה ומהמעברים ושמו קץ להסכמה הלאומית שכל פינוי בסיני יהיה שטח מפורז? את עניין הפירוז היום יש לשכות נוכח מדיניות הממשלה. הלא ארצות-הברית תוכל לומר לנו, וגם זאת בצדק: אתם שללתם בחודש מארס תכלית השלילה את ההסכם, ואחר כך התמתם עליו ככתבו וכלשונו, ללא שויר של שינוי; היום אתם בעצמכם מקלסים ומשבחים את ההסכם הזה, עליכם איפוא לשעות תמיד, הנה לכם ראיה, לעצות שלנו, עצות — ולא, חלילה, לחצים. ואין לי צל של ספק מה תהיה אז עמדת הממשלה.

ואלם, רבותי חברי הכנסת, אם היה איזה סממן מדיני להסכם-הביניים, היה זה הסעיף בעל-פה, ההת-חייבות להרפות מהלוחמה המדינית והכלכלית. אמת?

מנחם בגין (הליכוד):

זה לא היה בעל-פה. זה נכתב לנו על-ידי האמ-ריקנים.

משה נסים (הליכוד):

אני מודה על התקנון, זה נכתב לנו על-ידי האמ-ריקנים. אמנם זה לא בהסכם החתום בין הצדדים, אולם זה נכתב לנו על-ידי האמריקנים, עם התחייבות שלהם לביצוע.

שנעשה? שלא נקל ראש? — אנו מסכימים לא להקל ראש; שניקה את העניין ברצינות? — אנו מסכימים לקחת את העניין ברצינות; שנתריע? — גתריע. מה אתה רוצה שנעשה?

משה נסים (הליכוד):
קודם כל להפסיק את הפסטיבאלים.

פסח גרופר (הליכוד):
למה לא לספר את האמת?

חיים קורפו (הליכוד):
יש לחבר־הכנסת נסים הצעה אחת טובה — שתת־פטרו; אבל את זה בוודאי לא תקבלו.

שר־הבטחון ש. פרס:
יש כל כך מעט שמחות במדינה, וזה בוודאי לא הפסטיבאל הכי־שמח.

נניח שעניין הרחבת התעלה הוא הסוואה — מה אתה מציע שנעשה? האם עלינו לא לאפשר להם להרחיב?

משה נסים (הליכוד):
לא אמרתי זאת, לא הצעתי שלא נאפשר.

שר־הבטחון ש. פרס:
ובכן, מה תכלית דברייך? אני מסכים, לשם שלום־בית, לומר בשם הממשלה שאנו מסכימים, על דעת האו"פ פוֹיִצִיָה, לא להקל ראש, ונגמר העניין.

משה ארנס (הליכוד):
האם לכנות את ההפרות כטכניות, זה נקרא לא להקל ראש?

ידידיה בארי (הליכוד):
קודם כל יש להשתחרר מאשליות.

פסח גרופר (הליכוד):
למה אתם לא מספרים מה באמת קורה שם? אתם אומרים שעברו במסוקים, במקום שתבוא ותפרסם ותודיע לכל העם על התרגיל שערך הקומאנדו המצרי. ממה אתה פוחד, אדוני השר? תספר לעם את האמת.

שר־הבטחון ש. פרס:
אינני פוחד משום איש.

פסח גרופר (הליכוד):
מה יש — הבחירות מתקרבות, אדוני השר? צריך שקט על פני השטח?

שר־הבטחון ש. פרס:
שום שקט ושום הסתרה. ברצוני רק לומר לך, אם לספר את האמת כולה — ואני חייב לספר את האמת — אין לי הרושם, בניגוד לדעתך, שבמרכז תשומת הלב של העולם הערבי ברגע זה — זה יכול להשתנות מחר — עומד העימות עם ישראל.

שוב, אתה מבקש ממני את האמת ואני חייב להגיד את האמת. אין אני יכול לקום היום ולומר: רגע אחד, אין עתה ויכות בין סוריה ומצרים, אין היום פלישה סורית ללבנון, אין היום ויכות בין מצרים לבין לוב, ואם כל זה ישנו — נא לשכוח.

כלי של מצרים, הממשלה נוהגת להשתמש בנימוק של פיתוח ערי התעלה והרחבת התעלה מ־180 ל־320 מטר, הרחבה משמעותית, כאות לשינוי שחל ביחסה של מצרים לישראל. אבל עלינו גם לקחת בחשבון שיקולינו כי אולי יש בכך לפחות גם הסוואה, אולי זהו פח הטמון לנו. כלום מלחמת ההתשה לא היתה כאשר ערי התעלה היו מיושבות? הרחבת התעלה והמנהרות המוקמות עתה יוצרות בעיות צבאיות חדשות חמורות וקשות. ושמה יותר משיש כאן פיתוח כלכלי של מצרים יש כאן כוונה לטמון לנו פח ולהגביר את המכשולים הצבאיים כדי למנוע מישראל את האפשרות לצלוח שוב את התעלה אם ניאץ לעשות זאת ביום מן הימים?

ול"בושות הגדולות" נלוות גם "בושות קטנות" — כלשונו של חבר־הכנסת אבא אבן. בא שר התחבורה ושו"לח לעמיתו המצרי שדר של ברכה לרגל שיחרור המטוס המצרי שנחטף, כביכול, במצוות ממשלת לוב. הוא חש, כנראה, את פעמי השלום המתקרבים. ריבון העולמים — על מה הוא מברך אותו?

מנחם בגין (הליכוד):
וראש הממשלה מבטיח עזרה.

משה נסים (הליכוד):
וראש הממשלה מציע ומבטיח עזרה, עוד לפני שבדק כראוי את הפרשה. ריבון דכולי עלמא, לפי כל הסימנים כל ברי־הגיון יאמר שכל עניין חטיפת המטוס היה הצגה מצרית. על כל פנים, יש לחשוד שמא היתה כאן הצגה, והיו הרבה סימנים לכך. והנה כבר ראש הממשלה מציע עזרה ושר התחבורה שולח שדר של ברכה. פעמי השלום! שר התחבורה בוודאי מצפה בכליון עיניים לשרד התשובה של עמיתו המצרי. אשרי המחכה.

רבותי, חברי הממשלה — אתם נושאים באחריות כבדה. עליכם להתייצב היום ולאמר דברים ברורים ונחרצים. בל נילכד שנית בפח הנטמן לנו.

היו"ר י. ישעיהו:
רשות הדיבור, לשר הבטחון, להשיב על ההצעה.

שר־הבטחון ש. פרס:
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, הקשבתי קשב רב לדברי חבר־הכנסת משה נסים.

מנחם בגין (הליכוד):
והם היו ראויים להקשבה.

שר־הבטחון ש. פרס:
בהחלט — שטף דיבור, עברית נכונה — — —

מנחם בגין (הליכוד):
תוכן מצויין.

מאיר פעיל (מוקד):
עשרים פעם "ריבון העולמים".

שר־הבטחון ש. פרס:
גם תוכן מצויין.

אני מוכרח להגיד שלאופוֹיִצִיָה היו נושאים יותר רציניים לתקוף והממשלה עמדה במבחנים יותר רציניים. אני שואל אותך, חבר־הכנסת נסים: מה אתה רוצה

מנחם בגין (הליכוד):

חבר-הכנסת נסים לא הציע זאת.

משה ארנס (הליכוד):
מי מציע זאת?

שר-הבטחון ש. פרס:

הרי זה רק יעמיד שוב את העימות עם ישראל כדבר מרכזי. הרי כאשר אתה מועיק משהו — אתה צריך להמשיך.

לכן שאלתי: מה התכלית? אם אתה מציע שנקום היום ונגיד להם, מעל במת הכנסת: לשכוח את לוב, לשכוח את סוריה, לשכוח את לבנון — עכשיו אנו מה? ויום סכנה לכם ואתם סכנה לנו — האם את זאת אתם מציעים?

מנחם בגין (הליכוד):

הוא לא הציע זאת.

שר-הבטחון ש. פרס:

אם לא — הרי אנו באותה דעה ממש.

פסח גרופר (הליכוד):

אדוני, אני מוכן להסביר לך בעברית צחה במה העניין.

בן-ציון קשת (הליכוד):

אנו רוצים רק דבר אחד — שתתייחסו ברצינות להצעה שלנו.

שר-הבטחון ש. פרס:

מה היא? אולי אתה מוכן לחזור עליה?

בן-ציון קשת (הליכוד):

ההצעה כפי שהעלה אותה חבר-הכנסת נסים.

שר-הבטחון ש. פרס:

ומה הוא מציע?

יצחק מודעי (הליכוד):

למשל, שלא להודיע על הסכמה לפתרון בשלבים.

שר-הבטחון ש. פרס:

זה כבר דבר אחר — כאן מגיעים כבר לויכוח מדיני.

יצחק מודעי (הליכוד):

אני מכיר את שר הבטחון — הוא לא מבין על מה מדברים.

שר-הבטחון ש. פרס:

אני לא סניגור של סאדאת ואינני מקבל על עצמי שום התחייבות בשמו. הוא בהחלט היום יכול להיות כזה ומחר יכול להיות אחר.

משה ארנס (הליכוד):

אבל מדוע אמרת שאלה הפרות טכניות?

יצחק מודעי (הליכוד):

איך מפרים הסכם בלי הפרת סעיף?

שר-הבטחון ש. פרס:

אסביר את הדברים. ההסכם הקיים מורכב משורה ארוכה מאוד של סעיפים. אני מבחין בין הפרת ההסכם לבין הפרת סעיפים בהסכם. אלה שני דברים שונים.

מנחם בגין (הליכוד):

זו הצהרה מסוכנת מאוד. הפרת הסכם היא הפרת הסכם. זו קלות-הדעת שלכם. אתם מקלים על האויב.

משה נסים (הליכוד):

זו הצהרה מאוד מאוד מסוכנת.

דוד קורן (המערך):

חבר-הכנסת בגין, אבל אפשר להבחין בין עניין לעניין.

משה ורטמן (המערך):

אולי תתנו לשר הבטחון לדבר?

שר-הבטחון ש. פרס:

אני חושב שצריך להתייחס ברצינות להפרות בהסכם כאל הפרת הסכם. עם זאת אני חושב שחייבים להבחין בין השניים.

מנחם בגין (הליכוד):

את זה יכול להגיד שר המשפטים, אולי שר החינוך, אבל לא שר הבטחון.

שר-הבטחון ש. פרס:

לפעמים גם שר הבטחון יכול להבחין.

אני אקח דבר דבר ואעבור עליהם בקיצור נמרץ. אגיד מה הופר, מה לא הופר ומה האמצעים שנקטנו: במשך השנה הזאת היו שש חדירות של הליקופטרים ומטוסים מצריים מעבר לקו החיץ ושתי חדירות מעבר לקו שלנו. הגשנו מחאה על הדברים הללו, לפי ההסכם, ובשבועות האחרונים הם נפסקו. אנו מתייחסים ברצינות לכל חדירה של הליקופטר.

באזור הצפון ובצפון החיץ היו כ-5,000 בדואים, ואליהם הצטרפו עוד 2,000. הוסכם בין המצרים לבינינו על קו תיחום בדרום אזור החיץ. פנו אליהם האו"ם, הבדואים והמצרים וביקשו שנדרים את קו התיחום כך שבורות המים יעמדו לרשות הבדואים. הסכמנו לזה. אולם הבדואים הדרימו עוד יותר. אנו מחינו על כך, האו"ם קיבל את מחאתנו והמצרים התחייבו שלא יעשו זאת שנית.

הדבר השלישי — כידוע לחברי הכנסת, 10 קילומטר במקביל לתעלת סואץ ומערבה לה אסורים טילי קרקע-אוויר לטווח ארוך ואסורים טילים שהטווח שלהם מגיע לקו שלנו; כפי שבאזור הדילול שלנו אסורים טילי קרקע-קרקע שהטווח שלהם מגיע לטריטוריה מצרית. המצרים הציבו 3 סוללות טילים באזור הזה, מערבה לסואץ, בצד שלהם — כפי שאמרת, 10 קילומטר על אדמת מצרים, מערבית לסואץ. ההפרה המצרית נעה בין 8 ל-10 קילומטר. האו"ם בדק ומצא שאכן שתי סוללות מהוות הפרה. המצרים פינו את שתי הסוללות האלה, ואת הסוללה השלישית פינו ולאחר מכן החזירו. הסוללה השלישית — ואני אומר את הדברים במדויק — מהווה היום הפרה של בערך חצי-קילומטר מן האזור

זה יגיע לקהיר בתרגום ערבי, תאר לך — כאילו נתנו להם אור ירוק להפר את ההסכם — — —

ש"רהכטחון ש. פרס :

חבר-הכנסת בגין, הרשה לי להגיד לך שההסכם בנוי על קיום סעיפיו ואינני מוכן להשלים עם הפרה של סעיף כלשהו.

מנחם בגין (הליכוד) :

זהו. תודה רבה.

ש"רהכטחון ש. פרס :

אבל יחד עם זה אני מבחין, אני מוכרח להבחין. הלא אני לא משפטן וכאן לא בית-דין. מוכרחים לתת הערכת מצב אמיתית. לא רק את האמת אלא גם הערכה אמיתית.

הנושא הבא הוא עניין הגדודים. מורחית, הפעם, לסואץ, עד אזור החיץ, בקו שקודם היה נקרא "אלפא" ולאחר ההסכם השני נקרא קו "אי" — וזה בערך הפרש של שלושה קילומטרים — מותר למצרים להחזיק כוחות, בהגבלות הבאות: לא יותר מ-75 טאנקים; לא יותר מ-72 תותחים; לא יותר מ-8 גדודים; לא יותר מ-8,000 חיילים. וגם כאן אני חייב לדוות דיווח מדוייק: בעניין הטאנקים לא גילינו הפרת הסכם; בעניין התותחים לא גילינו הפרת הסכם; בעניין מספר הגדודים גילינו גם גילינו, ואינני מזלזל בכך. ממילא כשגילינו הפרת ההסכם בעניין מספר הגדודים גילינו הפרה בעניין מספר האנשים. פעלנו לפי ההסכם והגשנו מחאה לאו"ם מצד אחד, וזה בענו את מחאתנו באוני האמריקאים מצד שני.

יורם ארידור (הליכוד) :

מדוע הסתרתם זאת מהעם בישראל ?

ש"רהכטחון ש. פרס :

אני רוצה להודיע לך, חבר-הכנסת ארידור: לי לא ידוע על שום הסתרה שהיא. לא ידוע לי.

יצחק מודעי (הליכוד) :

אי-גילוי הוא הסתרה.

ש"רהכטחון ש. פרס :

ראש הממשלה לא הסתיר. הוא אמר שגם קודם לכן — ואכן זה נכון — במשך השנתיים האחרונות היה לא אחת ולא שתיים שהמצרים הגדילו את מספר הגדודים. את הדברים שאני מוסר כאן, והיום מסרתי בישיבת הממשלה באופן רשמי, מסרתי לסופרים צבאיים. מעולם לא הסתרנו, וחלילה לי לזלזל בהפרה.

אבל אני חייב לדוות גם כאן במדוייק: יש חילוקי-דעות בינינו לבין האו"ם לא על עצם ההפרה כי אם על גודלה הפרה. בו בזמן שאנחנו טעננו שההפרה היא בשיעור כמעט כפול מהמספר המותר, הווי אומר בין 18 ל-20 גדודים, האו"ם טען שההפרה היא ב-30%, הווי אומר בערך 3 גדודים יותר מן המותר. המצרים — נאמר שקייבלו את גירסת האו"ם — הוציאו שלושה גדודים והחזירו גדוד. המצב ברגע זה הוא שיש לפי גירסת האו"ם 9 גדודים, לפי גירסת ישראל — 16 גדודים. אם אתה שואל אותי: האם על ישראל להשלים עם זה או לא? תשובתי: לא. השאלה היא מה הם האמצעים הנאותים שכנגד.

המותר. ואני רוצה להגיד לחברי הכנסת את הקושי שיש בדבר הזה: רק הקו, קו הדיו המסומן על המפה, רוחבו 200 מטרים, והמצרים טוענים כי היות שמדובר על אזור של 10 קילומטרים מהתעלה הרי שהסוללה השלישית היא מחוץ לאזור; ואילו אנו טוענים שבכל נקודה צריך למדוד 10 קילומטרים מהתעלה. ואכן יש הפרש של כחצי-קילומטר, והאו"ם מטפל בזה. אני מודה שזו הפרה של ההסכם. אני מתקשה לתאר בשפה לא משפטית איזו הפרה היא — חמורה, נוראה, עקרונית, טכנית. אני מסכים לחתום על כל ביטוי שכל אחד מחברי הכנסת יבחר.

(קריאה: הפרה הפרתית).

הפרה הפרתית — מסכים, אני רק רוצה שנדע בדיוק על מה מדובר.

(חבר-הכנסת נ. אליעד קורא קריאה)

אות-ביניים)

אתה כנראה קורא עתונים לועזיים, שם כתוב: מערבית-מורחית. אזור הדילול של הטיילים הוא מערבית לתעלה, אזור צימצום הנשק הוא מורחה. בטילים — מדובר על "מערבית". עכשיו, האם חצי-קילומטר זה מבשר מלחמה או לא מבשר מלחמה? — אני מסכים שכל יהודי ישפוט בלבו; אין אונס. אם מישהו יחשוב שאם יזיזו את הסוללה חצי-קילומטר סכנת המלחמה חלפה — אני אתו; ואם הוא חושב שאם לא יזיזו סכנת המלחמה גברה — אני אתו. למה לשפוט? אני רק רוצה לציין שהוויכוח הוא על חצי-קילומטר.

(חבר-הכנסת י. הורביץ קורא קריאה)

אות-ביניים)

ש"רהכטחון ש. פרס :

אתה יודע, יגאל, אני לא מדבר באוני המצרים, אני מדבר ממש באוניך. מה אתה רוצה שאגיד, שזה לא חצי-קילומטר, שזה 50 קילומטר? מה אתה רוצה שאני אגיד?

יגאל הורביץ (הליכוד) :

אני אגיד לך מה שאני רוצה שתאמר: את האמת.

ש"רהכטחון ש. פרס :

מה אני אומר?

אני מודה שהמצרים הפרו את ההסכם בחצי-קילומטר. מחינו, אני מקווה שיתקנו. סביר?

(חבר-הכנסת י. הורביץ קורא קריאה)

אות-ביניים)

מה אתה רוצה שאגיד? באמת, אני נורא מצטער.

משה ארנס (הליכוד) :

אני חושב שחשוב מה שלא תגיד.

ש"רהכטחון ש. פרס :

הרי לא אני הבאתי את זה לדיון מיוחד של הכנסת. או אני מבקש — — —

מנחם בגין (הליכוד) :

אדוני שר הבטחון, תואיל לתקן בפרוטוקול את ההבחנה בין הפרת סעיפים בהסכם ובין הפרת הסכם. אם

הם מרחיבים אותה למען מצרים. הם לא משקמים את הערים למען ישראל, משקמים אותה למען מצרים. אי אפשר להתעלם מזה שישנו אינטרס מצרי להרחיב את התעלה ולשקם את הערים. עובדה היא שחלה האטה, כמעט הפסקה, באספקת הנשק הסובייטי למצרים. יכול להיות שזו הסוואה. אני מוכרח להגיד שזו הסוואה מר-חיקת-לכת כאשר מסתכלים עליה מנקודת ראות מצרית.

יצחק מודעי (הליכוד):

היועצים הרוסיים לא יצאו ממצרים ערב מלחמת יום-הכיפורים?

מנחם בגין (הליכוד):

שר הבטחון, השגריר שלנו הודיע בארצות-הברית בשנה האחרונה שברית-המועצות סיפקה נשק למצרים בחצי-מיליארד דולר. מדוע אתה צריך להכחיש זאת?

שר-הבטחון ש. פרס:

האם אני הכחשתי משהו?

מנחם בגין (הליכוד):

אמרת שברית-המועצות הפסיקה לספק נשק למצרים.

שר-הבטחון ש. פרס:

אמרתי שברית-המועצות האטה כמעט עד כדי ביטול את אספקת הנשק למצרים בהשוואה לשנים האחרונות, ומצרים מתפשטת מקורות אלטרנטיביים. לא אמרתי שה-צבא המצרי פסק מלשמש סכנה. אני לא מבין, אתם רוצים שאשנה את האינפורמציה? לא.

עם כל זאת אני ער לכך שבעולם הערבי הממשלות בנויות על שלטון יחיד, על מצב-רוח. יכולים לחול שינויים, היום, בסיכומי של דבר, אני יכול להגיד שיש הפרות בהסכם, שישראל צריכה לנקוט את הפעולות המתאימות — הווי אומר, למחות בפני האו"ם, להפנות תשומת-לב האמריקאים, לדווח לאומה. אם כי לנוכח מה שמתרחש היום בעולם הערבי אינני יכול לטעון שכל האנרגיה הערבית ברגע זה ממוקדת על הנעשה בין ישראל לבין מצרים באזור הסואץ. זו הערכתי השקולה, בלי הבטחות יתירות.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני השר, האם אתה מעוניין שמעל בימת הכנסת תצא ההודעה: שר הבטחון של ישראל אמר למצרים שגם אם יש הפרות אנחנו לא מגיבים, וכל מה שנותר הוא למחות באו"ם?

שר-הבטחון ש. פרס:

חברי-הכנסת אמנון לין, אילו היית שואל אותי מראש אם לכנס היום כנס מיוחד של הכנסת, לפני שהייתי מייעץ למצרים הייתי מייעץ לגח"ל. הייתי אומר: רבותי, אני לא בטוח שמכל מבחר הנושאים שיש לכם בחרתם את הנושא הנכון, ביום הנכון, בעוצמה הנכונה. אם אתה שואל אותי — אני מאחל נתחומים על הבחירה. יותר מזה אין לי מה לאחל.

מאיר פעיל (מוקד):

אולי כבוד השר יציע להסיר את הנושא מסדר-היום?

לדעתי, לפעול אצל האו"ם וללחוץ על האו"ם על-מנת שיביא לידי כך שבהתאם להסכם יירדו המצרים לרמה המותרת, וזה בדיוק מה שאנחנו עושים. קיימתי שלוש פגישות עם גנרל סילאסו למטרה זו. ועל כן אני אומר: מה התכלית? אם משהו מציע מצב חירום או מצב הכן או איזו הצעה אחרת, אני מוכן להקשיב. אבל אם כל ההצעה היא שאנחנו נפנה לאו"ם, אני מתכבד להודיע לחברי הכנסת שאכן פנינו לאו"ם ולא ברפה, ולא גוותר, ולא נקל ראש עד אשר המצרים יירדו לרמה המותרת.

מנחם בגין (הליכוד):

מה על המלחמה המדינית והכלכלית?

שר-הבטחון ש. פרס:

נאזמו של סאדאת בקולומבו וותר, לדעתי, את ההס-כם שהוסכם בינינו לבין מצרים, וכשיש סתירה — — —

משה נסים (הליכוד):

מה עושה ממשלת ישראל כדי ליישם את הסעיף?

שר-הבטחון ש. פרס:

— בקרא לה "סתירה", ואינני מחפש לה שם אחר.

יגאל הורביץ (הליכוד):

ועוד איזו סתירה.

שר-הבטחון ש. פרס:

עם זה, לאחר שאמרתי במדוייק את הדברים על הקילומטראז', על הכוחות ועל האנשים, אני חוזר ואומר שתהיה זו שגיאה מדינית של ישראל להציב היום במרכז תשומת-הלב העולמית לא את אשר קיים בקרב העולם הערבי, בלבנון, בלוב, בין סוריה לבין מצרים. ואל תש-כח שהמבקרים הגדולים ביותר של המצרים — יותר מא-שר כאן בכנסת — הם הסורים, העיראקים, האש"פ. הם גדולי המבקרים של ההסדר האחרון.

משה ארנס (הליכוד):

לא אש"פ.

שר-הבטחון ש. פרס:

למה לא?

(חבר-הכנסת ש. ארנס קורא קריאת-ביניים)

אש"פ הולך עם מצרים, אבל לא פסק מלבקר את ההסכם שמצרים חתמה עם ישראל. גם כאן אני מדייק. ולהגיד: תשכחו את הכל, וגם להגיד למצרים: תפסיקי את המריבה עם לוב, תפסיקי את הוויכוח עם סוריה, אנחנו מרוגזים עליך, תחזרי תחוכחי אתנו — אני חושב שזו תהיה שגיאה מדינית.

אינני יכול גם להתעלם מאירועים אחרים. נאמר שבאמת עניין הרחבת התעלה הוא רק הסוואה. אני מוכרח להודות שרק לעתים רחוקות בהיסטוריה עם משקיע בהסוואה סכומי-ענק כאלה. להרחיב את התעלה זה עניין של מאות מיליוני דולרים. לבנות את ערי התעלה זה עוד מאות מיליוני דולרים. גם במקרה זה ההסוואה מת-חילה להיות מהלך. אינני רוצה להגיד מעל בימת הכנסת שהמצרים מרחיבים את התעלה למען ישראל. זו שטות.

— הצעות לסדר-היום (הרביץ, בגין, פרס, גרופר, י. תמיר, בארי, ישעיהו, פעיל, בן-מאיר) —

יגאל הורביץ (הליכוד):

הנאום של שר הבטחון כל כך חלש . . . אין לך מה לדאוג לנו, יש לדאוג לתשובה שלך.

מנחם בגין (הליכוד):

אנחנו עוד נקים הדדיות בתנחומים על נאומך.

שר-הבטחון ש. פרס:

זה קורה בחיים, מה אני יכול לעשות?

לגופו של בעניין רוצה אני להגיד שיש הפרות בהסכם וישראל פועלת נגדן במסגרת האו"ם, בהפניות תשומת לב האמריקאים. מעבר לזה לא שמעתי הצעות אחרות. העולם הערבי היום שקוע, אם דנים גם על הפרופורציה, בנושאים אחרים. וזה יכול להשתנות. אני לא יכול להתחייב שזה לא ישתנה.

פסח גרופר (הליכוד):

על כך אנחנו סומכים.

שר-הבטחון ש. פרס:

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון.

יוסף תמיר (הליכוד):

אדוני השר, אולי תשיב על השאלה ששאל חבר-הכנסת נסים: לאור התמונה שציירת, האם הממשלה ואתה מוכנים להמליץ על המשך הסדר-הביניים?

יגאל הורביץ (הליכוד):

אם נמצא עוד נפט — נסכים.

שר-הבטחון ש. פרס:

תלוי עם מי, עם מצרים — כן, תלוי על מה. אם למשל מצרים תסכים לתתם על ההסדר לעוד כמה שנים — אמליץ בחיוב. תלוי תמרות מה. תלוי על מה. אני בהחלט לא מציע שנגהל משא-ומתן בינינו.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני השר, מה הן, להערכתך היום, כוונות נשיא מצרים? לטווח ארוך, למספר שנים, איך אתה מעריך את כוונותיו?

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני השר ישיב "כן" או "לא".

(קריאה: סימפוסיון.)

שר-הבטחון ש. פרס:

אינני חייב להשיב מה כוונותיו של סאדאת. אינני בא-כוחו. אני אשיב מה כוונותיה של ישראל. אמליץ בפני ישראל להיות מוכנה במשך כל יום לעשר השנים הבאות לעמוד בפני עימות אם וכאשר יבוא. תשובתי לכם על מה שישראל עושה ולא מה סאדאת עושה. אני לא מתחייב בשמו, אני לא עורך-דין שלו, אני לא סוכן שלו. אם אתה שואל אותי לגבי ישראל — אני ממליץ בכל לב שישראל תשמור על כוונות גבוהה, שישראל תתכוון למצבים קשים, ונקבל בהפתעה אם לא יהיה צורך להשיג תמך בכות הזה. ואם כן — שלא נופתע. זו המלצתי הרצינית לציבור הישראלי. לגבי אחרים אני יכול לעשות הערכת מצב משתנית לפי השינויים במצב.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לדיון בוועדת החוץ והבטחון.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות להצעה לחבר-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהסיכום כיום היאה ביותר לנאומי של שר הבטחון צריך היה להיות: ולכן, אני מציע להסיר את הצעתו של חבר-הכנסת המכובד משה נסים מסדר-היום. על-ידי כך היה חוסך לי חמש דקות עבודה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

איך אתה מסביר שבכל זאת הוא לא הגיע למסקנה הזאת?

מאיר פעיל (מוקד):

כי היום החליט, כנראה, גם לפצות את הליכוד וגם לפצות את מוקד.

אני מציע להסיר מסדר-היום של הכנסת את הצעת חבר-הכנסת משה נסים לדון על ההפרות החוזרות של הסדר-הביניים על-ידי המצרים ועמדתה של הממשלה בעניין זה. אני חושב שצריך להקים מהומות על ההפרות המצריות, אבל דווקא בעניין זה פעלה הממשלה, לפי הערכתי, כהלכה. אפילו סיבה זו בלבד מספקת כדי להוריד את הנושא מסדר-היום. אבל אם דרשתם לכנס את הכנסת לדיון מיוחד על הנושא — בהמשך למה שאמר שר הבטחון על העיקר ועל הטפל במדיניות ישראל — אמשיך ואומר: אם נחפש את העיקר שבאמת יש טעם לדון עליו, אני חושב שהגיע הזמן שהממשלה והכנסת יפסיקו לחטט בנושאים משניים במגמה לתרץ את ההתפרות העיקשת והבקה בהמשך ההיאחזות בשטחים. זו אמנם מטרת הליכוד. בגלל זה אתם מעוררים את המהומות. אתם רוצים — שאנחנו ניטפל לכל דבר, ולוא גם קטן, בין שהממשלה מטפלת בו כהלכה ובין שלא, כדי להמשיך להתסיס את האווירה של העקשנות בהחזקה בשטחים.

הבעיה המדינית העיקרית של ישראל כיום, לפחות לפי דעתי, איננה הסכם-הביניים עם מצרים אלא מה שעושים ויעשו הממשלה והכנסת בפסקי הזמן שנוצרו על-ידי הסדר-הביניים ועל-ידי הטראגדיה הלבנונית, המתרחשת במקביל, אם כי היא החריפה קצת לאחר שהסכם-הביניים נכנס לתוקף. שני האירועים הללו, יכול להיות שהם מקנים לנו פסקי זמן. אולם הדילמה היא: מה עושים בזמן הזה?

לפי דעתי דווקא עכשיו צריכה ממשלת ישראל, באישור הכנסת, לנצל את פסק הזמן, שהוא שקט יחסית ויש פחות לחצים, ולצאת, דווקא עכשיו ביוזמת שלום, ולא להמתין עד שתסתיים הפרשה הלבנונית ויסתיים המרוץ של בחירת הנשיא בארצות-הברית כדי שיתחדשו עלינו הלחצים המדיניים או המלחמתיים שבעקבותיהם יבואו נצחונות צבאיים שלנו, אבל לאחר הנצחונות יבואו לחצים מדיניים שיביאו לוויחורים בשטחים ולוויחורים מדיניים. זוהי הדינאמיקה שתהיה אם נעמוד ונחכה.

דווקא עכשיו, ערב עצרת האו"ם, צריך לצאת ביוזמת שלום בתקווה ליצור דינאמיקה של שינוי. דווקא עכשיו, כאשר סוריה נמצאת בצרה מסוימת בלבנון, בצרה מסוימת עם עיראק, וזו הזמן הנוח ליוזמה ישראלית המצ-

היו"ר י. ישעיהו :

לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון; והשנייה, של חברי-הכנסת פעיל — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום. אעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מזל זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — רוב
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום — מינוט
גמנעים

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת טובי, להודעה על הימנעות סיעתו מהצבעה.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעתנו הקומוניסטית נמנעה מהצבעה כדי להגיד לבית הזה ולדעת-הקהל שכל עניין העלאת הנושא: הפרות הסכם סיני על-ידי המצרים והקשור בו, וכן כל הרעש שהליכוד יחד עם הממשלה עושים מסביב לכך — אינם אלא מסך עשן והסחת דעת מהעניין העיקרי והיסודי, והסחת דעת מההפריה הגדולה ביותר של החוק הבין-לאומי והסדר התקין בחיי עמים, וזו הימצאותם והמשך נוכחותם של כוחות ישראלים ואתם הכוחות האמריקניים בסיני, עצם המשך הכיבוש הישראלי בשטחים הערבים שנכבשו ביוני 1967.

מה שהעלה הליכוד ומה שענה שר הבטחון בנושא הנדון זוהי הסחת דעת מהעיקר, מהצורך והחובה לעבור מהסכם-הביניים אל שלום כולל, צודק ויציב. אתם הממשלה והליכוד, רוצים להסיח את הדעת מהעיקר, והזו המשך קיום המשבר המסכן את השלום; אתם רוצים להסיח את הדעת מאחריותה של ממשלת ישראל להמשך המשבר, אשר מחבל בכל סיכוי להסדר שלום. אתם רוצים בזה להסיח את דעת העם מהחובה לנקוט פעולה דחופה להסדר שלום כולל, צודק ויציב.

גם ההודעות של הממשלה בנושא והוויכוח המתנהל, כביכול, עם ממשלת ארצות-הברית בעניין הזה אינם אלא סיוע מכוון למדיניות האמריקנית באזור, לתמרונים הנפשעים שלה בקרב העמים הערביים. זה ייפוי פני התככים האמריקניים באזור ועזרה לאלה מבין המנהיגים הערביים המשתפים פעולה עם הקונגניות של האימפריה-אליסטים האמריקאים באזור.

כל העלאת הנושא בדבר הפרות הסכם-הביניים בסיני היא הסחת דעת מפעילותה המסוכנת של ממשלת ישראל בלבנון, מהתערבותה הנפשעת באספקת נשק ל-פאלאנגות, מאימוני אנשי הפאלאנגות הפאשיסטיות במחנות ישראלים, מהבלוקאדה הפיראטית והמצור ש-ממשלת ישראל מטילה על חופי הלבנון, מכלל הפעילות המסוכנת שמטרתה להאריך את המלחמה הפנימית בלבנון ולפגוע בתנועה הלאומית הפלשתינאית ואף לחס-לה.

הירה כלפי סוריה: עקרונות אנו מוכנים לפנות את רמת-הגולן תמורת הסכם שלום ופירוז.

דווקא עכשיו, כאשר למצרים יש בעיות עם לוב ועם סוריה, והיא בצרה מסויימת ביחסיה עם חלק מה-עולם הערבי — זהו הזמן לבוא עם מחוזה ישראלית ויוזמה בנוסח: אנו מוכנים עקרונות לפנות את סיני תמורת שלום ופירוז; וכך להעמיד את המצרים בדילמה. דווקא עכשיו, כאשר אש"פ מקבל מכות בלבנון, זהו הזמן שישראל תצא ביוזמה כלפי הבעיה הפלשתינאית, אולי ידברו, יכירו בישראל. דווקא אחרי הבחירות שהיו בגדה למועצות המקומיות, אולי נעודד אותם שיבחרו ועד לאומי אשר ידבר אתנו, אם נשכיל להציע לו הגדרה עצמית.

חלק מחברי הכנסת אומרים שצריך לדבר עם ירדן. דווקא עכשיו הזמן להציע לירדן משהו.

בעידן של שקט, לכאורה, כאשר ניתן ממש לחוש את הסערות המתרגשות ובאות לאחר מכן, דווקא עכשיו הזמן הנכון לצאת ביוזמה, ולא לשבת על המשפתיים, לשמוע שריקות עדרים, להיות "מבוסט" ולומר: זה בסדר, הזמן פועל לטובתנו. פסק הזמן יעבוד לטובתנו אם נצא ביוזמה פוליטית; הוא יעבוד לרעתנו אם נשב על המשפתיים.

חבריה-הכנסת המכובד בגין דרש השבוע בפומבי מעל בימת מועצת חירות או ועידת חירות — אינני בקיא במוסדות תנועה זו — כי ישראל תנקוט תנופת הסברה חדשה לקראת מושב עצרת האו"ם. יפה מדיניות של יומת השלום הקונקרטי שאני מציע עכשיו היא ההסברה המוצלחת ביותר שיכולה ישראל להציג בעצרת האו"ם. אותה לא צריך להסביר, כי היא יכולה מכוח עצמה להור-ציא אותנו מהרבה פינות של בדידות.

אם יש לדון על האתגר המדיני העומד כיום בפנינו הרי שלהעמיק בבעיה: אנה צריכות להיות מועדות פני המדי-ניות הישראלית בפסק הזמן? דבר אחד ברור: אסור לשבת על המשפתיים. את ההצעה המתרכזת רק בהפרות של הסכם-הביניים על-ידי המצרים צריך בהחלט להסיר מסדר-היום.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אתה אומר שההפרות אינן חשובות. שמעתי את דבריך. זוהי המסקנה שלך.

מאיר פעיל (מוקד) :
אתה אמנם למדת פרק בפסיכולוגיה, אבל אתה צריך לפתוח את האוזניים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
תתייחס לעניין. הסברת שההפרות לא חשובות, שלא צריך לדון בכך.

היו"ר י. ישעיהו :
אנו עוברים להצבעה. קודם אשאל את חברי-הכנסת נסים אם הוא מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה.

משה נסים (הליכוד) :
אני מסכים.

חיים הכבושים. מגבירים את ההתנחלות בשטחים הכבו-
שים, והממשלה מגלה אולטימטום לגבי הפעולה המסוכנת
של הרב לוינגר והרב כהנא, של אנשי "גוש אמונים"
בחרון ובמקומות אחרים, כשהם מעודדים על-ידי שתיקת
הממשלה בפרשת קדום והליכוד דוחף להחשת הצעדים
לנישולו של העם הערבי הפלשתינאי ממוולדתו. על זה
תרימו קול, למען השלום, על זה תתריעו למען השלום.
אך על זה — שתיקה.

ממשלת ישראל והליכוד איתה מוכנים לעסוק ול-
העסיק את האזור כולו בבעיות על גבי בעיות, להסיח
את דעת העמים, את דעת העולם, מהבעיה העיקרית,
ובלבד שלא טפל בשאלת המשבר, בשאלת הכיבוש, כדי
לסיים אותה ולהביא את העמים לשלום. אבל ככל ש-
תרחיקו, ככל שתפעלו להרחיק את האזור מהשלום,
ככל שתחבלו במאמצים להסדר שלום למשבר, בסופו
של דבר תיכשלו. לא תצליחו. זה יכול להתממה. זה
יכול להתעכב. תצליחו לזמן קצר. זה יעלה בקרבנות גם
לעם ישראל ולעמים כולם באזור. אבל הכיבוש —
יסתיים; ההתנחלות יהיה לה סיוע ותקפל, והעם ה-
ערבי הפלשתינאי יקים את מדינתו העצמאית לצידה של
ישראל, לטובת עם ישראל והעמים הערביים.

פעילותה המסוכנת של ממשלת ישראל בלבנון, ש-
היא כיום גורם יסודי בהמשך הטראגדיה הלבנונית, אין
להסתירה ואין להסיח את הדעת ממנה על-ידי העלאת
בעיות-סרק, המבוימות על-ידי ממשלת ישראל וה-
ליכוד בשיתוף פעולה עם ממשלת ארצות-הברית.

דעת-הקהל בעולם ושוחרי השלום בישראל מגנים
בכל החומרה את ההתערבות המסוכנת של ישראל בל-
בנון. אנו גם תובעים הפסקת הפעילות ההתרנית של
האימפריאליסטים האמריקאים, תובעים החזרת הכוחות
הסוריים מהלבנון. אבל למען סיומה המהיר של הטרא-
גדיה הלבנונית, למען אינטרס השלום באזור, למען ע-
תיד יחסיה של ישראל עם עמי האזור — אל תעמיק
ישראל ואל תמשיך את התערבותה המסוכנת בלבנון.
ואנחנו קוראים לממשלה: הסירו ידכם מהלבנון, הני-
חו לעם הלבנוני בלי התערבותכם לפתור את בעיותיו.

אם יש נושאים שצריכים להדאיג אדם שוחר שלום
בישראל — זה הפעילות המסוכנת של אנשי "גוש
אמונים", ששניהם יחד — הממשלה והליכוד — שות-
קים עליהם. הממשלה והליכוד מביימים ויכוחי-סרק
על כל מיני בעיות, אך שותקים על הפרות החוק וה-
סדר, על הפגיעות בזכויות האדם והעם הערבי בשט-

3. הזעזועים החמורים ביחסי העבודה והצורך הדחוף לפתורם על-ידי בודרות

המחוזות האלה בטלוויזיה אינו יכול שלא להרגיש מבו-
ייש, כאזרח וכנציג ציבור — —

מאיר פעיל (מוקד):
שיסע אחר כך ל"אלקו", יראה דברים יותר גרועים.

זלמן שובל (הליכוד):
והארץ נמצאת עדיין תחת החשש משביתת האחיות,
שלעת עתה נדחתה, למזלנו — —

חייקה גרוסמן (המערך):
גם זה מביש?

זלמן שובל (הליכוד):
— והסאנקציות של המוסכים בנמלים, הגורמות
לכך שבועד שבועי-שבועיים עלול להיפסק הייצור ב-
מדינת ישראל, ועוד היד נטויה. כי שנת בחירות זאת.

דב זכין (המערך):
מי סגר את הייצור?

יגאל הורביץ (הליכוד):
מה? זה לא נכון?

דב זכין (המערך):
מי סגר את הייצור?

יגאל הורביץ (הליכוד):
שובל סגר.

מאיר פעיל (מוקד):
שובל סגר — שילך הביתה. אז מה הוא נואם בכנ-
סת?

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא במסגרת
ישיבת הכנסת היום, והנושא הוא: הזעזועים החמורים
ביחסי העבודה והצורך הדחוף לפתורם על-ידי בודרות.
יעלה את ההצעה הבר-הכנסת שובל.

אהרן אפרת (המערך):

חבר-הכנסת שובל, אתה עומד להגיד משהו גם לזן
טולקובסקי?

זלמן שובל (הליכוד):

עדיין לא שמעת את הנאום, ואתה כבר קורא לי
קריאות-ביניים? אלה לא קריאות-ביניים, אלא קרי-
אות-מבוא.

אליעזר רונן (המערך):

מה? יש נאום?

מתתיהו דרובלס (הליכוד):

תופעת לשמוע שכן.

זלמן שובל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שוב החלה עונת
השביתות והשיבושים בשירותים הציבוריים.

אהרן אפרת (המערך):

וההשבתות.

זלמן שובל (הליכוד):

וההשבתות, דוגמת ההשבתה שהיתה ב"אגד", למ-
של. אמנם העונה הזאת של השביתות וההשבתות וה-
שיבושים אצלנו איננה מסתיימת לעולם, כנראה. אבל
הארץ והעם נמצאים עדיין תחת רישומן של ההפרעות
ההרסניות והמבישות בנמלי-התעופה לוד, ומי שראה את

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת שובל עדיין לא התחיל. למה להפריע לו ?

זלמן שובל (הליכוד) :

חבר-הכנסת זכין, אינני מאמין — — —

מתתיהו דרובלם (הליכוד) :

— — — לך הביתה.

מאיר פעיל (מוקד) :

לך גם אתה הביתה ותביא עלי-ידי כך יותר כבוד לכנסת.

מתתיהו דרובלם (הליכוד) :

— — — אתה מביא בושות.

היו"ר פ. שינמן :

הוא מראה דוגמה הפעם.

זלמן שובל (הליכוד) :

חבר-הכנסת זכין — אינני מדבר אל חבר-הכנסת פעיל — אינני מאמין שאתה תומך בהפרעה פרועה, בלתי-חוקית, בניגוד להסכמי העבודה. אינני מאמין בזה. ואני מכיר את מפעלי התעשייה של הקיבוץ ה"א" ארצי; לא נוהגים שם כך.

אהרן אפרת (המערך) :

לא משביתים.

מתתיהו דרובלם (הליכוד) :

שם גם לא שובתים; אי-אפשר לשבות.

זלמן שובל (הליכוד) :

רבנותי, עדיין לא ראינו, לצערי, את הסוף.

מאיר פעיל (מוקד) :

לפני שנה היה בקיבוץ מסילות משהו. אפילו את זה אתם לא יודעים.

זלמן שובל (הליכוד) :

רבנותי, למרבה הצער זאת רק התחלה. כי אנו נמצאים בשנת בחירות, וכפי שאמר בן-אהרן: שנת בחירות היא שנת שוחד.

רב זכין (המערך) :

את זה מרגישים.

זלמן שובל (הליכוד) :

וישראל נמצאת במקום השני בעולם בתדירות שביתות בשירותים הציבוריים. אינני יודע מי במקום הראשון, אבל אינני מתקנא בשיא הזה.

(קריאה: קאנאדה).

קאנאדה. אינני מתקנא. בסוגיה זאת אינני מתקנא. במקום השני בעולם — אנחנו, מדינת ישראל.

שרי-העבודה מ. ברעם :

— — — השלישי.

זלמן שובל (הליכוד) :

שר העבודה מתקן אותי: השלישי. יפה. הלוואי והיינו במקום השלישי בדברים אחרים — בפריון, ביעילות, בשמירת חוק. לא כל כך רע אצלנו, אבל לא כל כך טוב. ואיננו צריכים להתגאות, נדמה לי, בשיא המפוקפק הזה.

80%—90% מהשביתות היו לא מאושרות, ורובן בסקטור הציבורי. אבל נדמה לי שהמכה העיקרית היא באמת מכת הסאנקציות ולא מכת השביתות — אותו פאטנט ישראלי מקורי שתוצאתו היא, למעשה, קבלת שכר ללא תמורה, הענשת רבים על-ידי מעטים.

אני רוצה, ברשותך, אדוני היושב-ראש, לצטט כמה משפטים שלפי דעתי ראויים שישמעו אותם. ואני מצטט: "אנחנו גאים על המשטר הדמוקרטי והחפשי שאנו חיים בו, ומבקרים קשות משטרים אוטוריטאריים. אולם כשאנו מסתכלים בעין בוחנת במציאות שלנו בישראל, אנחנו מגלים כי במשך השנים צמחו לנו עשרות דיקטאטורים קטנים, שכל אחד מהם משמש מרכז כוח, קטן או גדול, והוא קובע את מהלך החיים במדינה יותר מאשר השלטון שנבחר בדרכים דמוקרטיות. בידי הדיקטאטורים האלה מתרכז כוח עצום; בכוחם לסגור את הארץ ולהפסיק כל קשר עם העולם החיצוני, בים ובאוויר" יכו וכו'. וממשיך האיש הזה ומתאר את המצב במגזרים אחרים, חיוניים אף הם. ואחר כך, בהמשך דבריו, הוא יוצא בחריפות נגד מה שנקרא "קדושת השביתה", וקורא לגנידות עובדים ואפילו לפיטורי עובדים.

רבנותי, הדברים האלה לא נאמרו על-ידי איש הליכוד, לא נאמרו על-ידי בומה שביט ולא על-ידי מושביץ.

(חבר-הכנסת א. אפרת קורא קריאת ביניים)

מה אמרת ?

אהרן אפרת (המערך) :

תצטט את בומה שביט. הוא אמר "פיראטים".

זלמן שובל (הליכוד) :

הדברים האלה נאמרו על-ידי חבר מפא"י, איש האי-חוד, שכולנו מקירים אותו, שר-החקלאות לשעבר חיים גבתאי. והוא כתב אותם ב"מגוון", עתון מפלגת העבודה. חברי הכנסת, זכות השביתה וזכות ההשבחה הן זכויות אלמנטאריות בחברה חפשית. אבל הן צריכות להתנהל במסגרת כללים קבועים וחוקיים: מתי מכריזים, איך מכריזים, מי מחליט על כך, ותוך מזה יש לדעת ענפים חיוניים אחדים. מה זה חיוני? שכחנו את פשר המלה. "חיוני" זה דבר שבלעדיו אי-אפשר לחיות. זה חיוני. או אני אומר — — —

מאיר פעיל (מוקד) :

למשל, בלי רווחי בנקים אפשר לחיות. וכמה דיקטאטורים קטנים וגדולים יש בין מנהלי הבנקים? זה לא אמרת.

זלמן שובל (הליכוד) :

חבר-הכנסת פעיל, אפילו אינני שומע את קריאות הביניים — — —

היו"ר פ. שיגמון :
טוב שאינך שומע.

הייקה גרוסמן (המערך) :
אתה מוכן לומר את זה גם לרופאים ?

זלמן שובל (הליכוד) :
אני מוכן להגיד כל דבר שאני מאמין בו, אני מוכן להגיד את האמת לכל מי שרוצה לשמוע אותה, ואמרת את זאת בעבר. אם הרופאים מפרים הסכמים חתומים, אני מוכן להגיד להם אותו דבר. דעתי הפרטית היא שכל העניין של הרופאים והאחיות, חבל שהוא טובל, אבל זה עניין אחר.

איתן לבני (הליכוד) :
היא שאלה אם תגיד את זה לרופא הפרטי שלך.

זלמן שובל (הליכוד) :
למולי אני לא רואה אותו לעתים קרובות. נחזור לעניין השירותים הציבוריים, כי זה העיקר שאנו רוצים לדון בו. היה מונח לפני ואולי גם לפניכם הדו"ח של ועדת גדעון בן-ישראל, ועדה הסתדרותית שטיפלה בנושא שאנו דנים בו היום. אני חושב שזה דו"ח חשוב, לא כל כך בגלל הדברים שנאמרו בו אלא שהוא חשוב מפני שזה מסמך רשמי של הסתדרות העובדים. הסתדרות העובדים, שבעבר היתה הגוף המפואר, שהיתה סמל לאהריות ממלכתית, אשמה היום לא מעט בהתדרדרות ביחסי העבודה; ולא רק ביחסי העבודה אלא גם אשמה במחלות האחרות שלנו בכלכלה ובמשק — פריון העבודה הירוד, חוסר נייכות העובדים, העדפת השירותים על הייצור. כל אלה הם תוצאה של מדיניות הסתדרותית שנלחמה, במשך שנים רבות, במלחמת החורמה נגד כל נסיון של ייעול. אבל הנה באה ועדה של הסתדרות העובדים ומתחזת ביקורת חריפה מאוד — אם כי פחות על עצמה, בעיקר על ממשלת ישראל. ומה היא אומרת ? ואני מצטט : "בדרך כלל מגלה המעסיק הציבורי נוקשות וחוסר נכונות ללכת לקראת העובדים, ולעתים אף לא לשמוע אותם, עד פרוץ השביתה. אולם בשעת השביתה חלה ירידה תלולה בכושר עמידתו של המעסיק הזה, כלומר הממשלה, אם כי בשלב מסוים לאחר פרוץ השביתה תה מריקות תביעות העובדים, לשחקים". הקשיבו היטב : "דפוס התנהגות כזה" — אומר בן-ישראל — "מלמד את העובדים שתוקפנות מועילה. בכך מוסברת העדפת מועד-מדים קיצוניים בבחירות לוועדי עובדים". אנחנו מכירים את הדוגמאות מן העבר הקרוב, מן העבר היותר-רחוק, ולצערי הרב גם מן הווה. המטמט של ועדת בן-ישראל אמור להיות כתב-אישום נגד הממשלה, אבל אותן האשמות, בשינוי של כמה משפטים, ניתן להעלות נגד המוסד שבו חבר בן-ישראל, דהיינו הוועדה המרכזת של ההסתדרות.

אדוני היושב-ראש, בעצם הדיון הזה היה צריך להיות בעיקר דיון כלכלי, ולא דיון בסיכסוכי עבודה, ויש לנו מה לומר על המדיניות הכלכלית של הממשלה וגם על הגישה של הוועדה המרכזת למצב הכלכלי, שכל אחת מהן תורמת תרומה מלאה לעירעור המשק ולהכבדת המעמסה הרובצת על כל אדם עובד בארץ הזאת. במשפט אחד הייתי אומר כי הממשלה וההסתדרות יחד גורמות לכך, במה ידיהן, שמעבר לסיבות האובייקטיביות, שהן קיימות, מעבר לסיבות האובייקטיביות לאינפלציה בארץ — בטחון והוצאות סוציאליות, חברתיות, קליטת

מאיר פעיל (מוקד) :
הם לא נאמרו כדי שתשמע; הם נאמרו כדי שתבין.

זלמן שובל (הליכוד) :
אם אתה שואל מה זה חינוך במדינה כשלנו — קשר אווירי ויבשתי של מדינת ישראל עם ארצות-חוץ זה חינוך נ"י, בריאות זה חינוך, משטרה זה חינוך. יש עוד מספר מצומצם מאוד. חלילה להרחיב את היריעה, אבל מספר מצומצם של שירותים חינוכיים — — —

תשובת שרה-העבודה מ. ברעם :
אל תשכח חשמל.

זלמן שובל (הליכוד) :
חשמל, מים, אני לא מצטט את כל הרשימה.

בן-ציון קשת (הליכוד) :
ממשלה.

זלמן שובל (הליכוד) :
זה לא כל כך חינוכי.

יש נושאים נוספים שבהם החברה רשאית להחליט באופן חפשי ודמוקרטי על דרכים להקטין את האפשרות של שביתות והשבחות, ולמנוע אותן, קל-וחומר בשעת חירום, ולא מדובר רק על עובדים, ואל תבינו את דברי לא נכון. מדובר על כל גורם כלכלי שבידו קיימת אפשרות לספק או לא לספק, באופן בלעדי, באופן מוגבר פוליטי, שירות חינוכי כזה או כזה. חייבים להיקבע כללים ודפוסים חוקיים, שווים לכל נפש, הוגנים, לבידור הטענות, לבוררות שיפוטית ממלכתית, כדי לראות ולנסות למנוע את הסיכסוכים, להגיע לפתרון צודק ומחייב כשהם פורצים.

אנחנו שומעים טענות, מפי עובדים, נגד הליכי משא-ומתן נוקשים ובלתי ענייניים מצד המעסיק. בוררות, מטבעה יש לה שני צדדים. אינני מבין מדוע הממשלה וההסתדרות ממשיכות להתנגד לנסיון הזה. אני אינני מבטיח הצלחה. ניסיון דרכים אחרות ונכשלנו, והנה נפתח פתח מסוים על-ידי חוק נגד סאנקציות. זה לא עניין מקודש אלא זה עניין של תועלת. זה לא עניין של אידיאולוגיה, אלא צריך לבדוק אם הוא בא לשרת את האינטרס של המדינה או לא.

לא אכנס לסוגיה שאתם, חברי-הכנסת פעיל וזכין, רציתם למשוך אותי אליה, סוגיית "אלקו". אומר רק — בלי לקבוע מי אשם, כי אינני יודע — שאוי ואבוי לנו אם הנהוג הפסול והמשחית של סאנקציות ישתרש גם בתעשייה, כי אל כל הדיבורים של כולנו על העדפת הייצור, על עצמאות כלכלית, אין להם על מה לסמוך.

מאיר פעיל (מוקד) :
תגיד את זה לבומה בעל הגוף.

זלמן שובל (הליכוד) :

כל מי שמכריז סאנקציות, אדוני היושב-ראש, כל מי שמפר הסכמים, בין שהוא עובד ובין שהוא מעסיק, תוך כדי תקופת ההסכם, ידיו אינן נקיות, כמו שאמר — — —

זלמן שובל (הליכוד):
אבל הם מתלכלכים אחר כך.

מאיר פעיל (מוקד):
יש להם נציגים טובים מאוד בכנסת.

זלמן שובל (הליכוד):
אני מצטער מאוד על שנגררתי לתשובה, כי זו הערה שמוטב שלא היתה נאמרת ושלא היתה נרשמת בפרוטוקול.

(חבר-הכנסת י. הורביץ קורא קריאת ביניים)

מאיר פעיל (מוקד):
חבר-הכנסת הורביץ, אתה יודע שההצעה של חבר-הכנסת שובל לפטר מאות עובדים היתה גורמת לאנדרלמוסיה הרבה יותר גדולה.

(חבר-הכנסת י. הורביץ קורא קריאת ביניים)

זלמן שובל (הליכוד):
יגאל, לא צריך להתרגש.

חברי הכנסת, אני גם מצטער על שיש חבר כנסת שבהסח הדעת באופן בלתי-מודע חושב שסבליים צריכים להיות מעדה מסוימת. ולכן הוא גזעני.

חביב שמעוני (המערך):
לכן גם אתה צבוע, נוסף על הכל.

זלמן שובל (הליכוד):
מה עוד?

היו"ר פ. שינמן:
אבקש לא להשתמש בתארים לא נאים.

יצחק מודעי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אולי כבודו יורה למחוק מהפרוטוקול ביטויים כאלה?

היו"ר פ. שינמן:
הוריתי לא להשתמש בביטויים כאלה.

זלמן שובל (הליכוד):
חברי הכנסת, יש לפי דעתנו לערוך רפורמה יסודית בשירותים הציבוריים במדינת ישראל. יש לקצץ בהם באופן דראסטי — לא בשירותים אלא במנגנוני השירותים — ולנסות להגיע לזקציבים יותר מרוסנים. אם לא נדע להקטין את ההוצאה הציבורית אין לנו עתיד אלא אם נרצה לעולם ועד להיות סמוכים על שולחנה של מדינה אחרת. אינני משלה את עצמי, כאמור, שבמ-שטר הנוכחי נהיה עדים לצעדים כאלה. אבל צריך לעשות כמה צעדים חיוניים ואלה הם:

יש לבדוק מחדש את מערכת השכר בשירותים. בן-הארץ הציע את זה כבר לפני יותר משלוש שנים. יש לתת, במסגרת מדיניות כוללת, יותר סמכויות למשרדים השונים ואפילו למחלקות השונות לקבוע תנאי שכר ועבודה ראציונאליים וענייניים. יש להפריד בין שירותי מנהל לבין שירותים כלכליים. ובשירותים החיוניים, כפי שאמרתי, יש להנהיג בורות משפטית ממלכתית. וראש

עלייה — במדיניותו ובחוסר מדיניותו גורמות לכך שהמגמות האינפלציוניות האלה הפכו לנחשול של אינפלציה ציה דוהרת ודורסנית עד כדי כך שהפועל, האזרח והתעשיין לא יוכלו לעמוד בכך זמן רב.

אחת המשימות הראשונות שלנו עם כינון הממשלה הבהא תהיה להחזיר את האמון בלירה הישראלית ולהשיב לאזרח את הבטחון בשכרו ובחסכוניותו.

חביב שמעוני (המערך):
אל יתהלל חוגר כמפתח.

זלמן שובל (הליכוד):
אבל, כאמור, אנחנו נמצאים בשנת בחירות ולא רק אני יודע זאת אלא כל גוף אינטרסנטי במדינה יודע זאת היטב. הכל יודעים שהממשלה איננה מתכוונת ברצינות לעמוד במדיניות שהיא קבעה, ולא רק כמו שאמר בן-ישראל, מפני שהממשלה בכלל איננה מסוגלת לעמוד בלחצים, אלא גם מפני שברור לחלוטין שבשנת בחירות הממשלה איננה מתכוונת לבעוט בציבור שהיא מקווה לקבל ממנו קולות. שאם לא כן, היתה הממשלה אומרת לעובדי התעופה בלוד: חברים יקרים, הפרתם הסכם עבודה, לא ציינתם אפילו לצווי ריתוק, פגעתם באינטרסים חיוניים של מדינת ישראל, הכתמתם את שמנו הטוב בעולם, אתם מפורטים. ושלא יאמר לי מישוה שאת סחיבת המזוודות אי-אפשר יהיה להטיל על קבוצה קבלי-נית בעילות יותר רבה מזו של העובדים תוך הסאנקציות. בענף הזה אפשר היה לעשות זאת.

מאיר פעיל (מוקד):
זה הענף היחיד שבו עובדים עובדי התעופה האזרחית? דמיון קצת מה היה קורה אילו הממשלה היתה עושה מה שאתה אומר.

חביב שמעוני (המערך):
חבר-הכנסת שובל, אתה גזעני פשוט. מדוע על הטייסים לא אמרת את זה? מצאת רק את הסבליים?

זלמן שובל (הליכוד):
אני מצטער על שאתה אומר שאני גזעני. מה הקשר בין זה לגזענות? אני מכבד את הכנסת ואת חבריה יותר כדי שאשיב לך על דבר כזה אנטישמי. חביב שמעוני, אתה אנטישמי.

(חבר-הכנסת ח. שמעוני קורא קריאת ביניים)

ידידי הנלהב והמתלהב, קרא בפרוטוקול מה שאמרתי על הטייסים.

(חבר-הכנסת מ. דרובלס קורא קריאת ביניים)

כל אחד יש לו ה"סוס" שלו. מישוה אומר: "תאמר על הרופאים".

יצחק מודעי (הליכוד):
מי שגונב הכייהרבה זה הסבליים.

מאיר פעיל (מוקד):
חבר-הכנסת מודעי, הגנבים הכי-גדולים לובשים צווארונים לבנים.

התעשיינים. אם אני צריך להגיע להסדר, אני חייב להגיע להידברות אתם. אני כבר שמעתי מישהו מהליכוד שאמר, עוד לפני שבועיים, שהליכוד בהסתדרות הוא נגד כל רביזיה במדיניות הסובסידיות; שהליכוד נגד כל רביזיה במדיניות תוספת היוקר. בזאת אינני רוצה לומר שיש לי דעה מגובשת. אבל הליכוד כבר הכריז שהוא נגד כל רביזיה במדיניות תוספת היוקר — —

דוד לוי (הליכוד):
נכון.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אתה היית צריך לעלות על הדוכן ולא חבר-הכנסת שובל, כי חבר-הכנסת שובל אומר שהיפך הגמור ממה שאתה אומר.

(חבר-הכנסת ד. לוי קורא קריאת-ביניים)

גם אם תהיה ממשלה אחרת, אינני מכיר תרופות-פלא שהיא תוכל להשתמש בהן, תרופות-פלא שיביאו לכך שמחר בבוקר כל הדברים יהיו שונים.

(חבר-הכנסת ד. לוי קורא קריאת-ביניים)

אני מגיב על מה שאמר חבר-הכנסת שובל. היית רוצה פעם אחת לזכות לכך שנתווכח באתו מישר.

אני קובל על אימרה אחת של חבר-הכנסת שובל: "בושה לראות את הנמל". מה זאת אומרת? אם אתה אומר על מה שקרה שזוהי בושה, פירוש הדבר שלדעתך צריך להיכנע לתביעות עוד לפני שמכריזים על סיכסוך עבודה. אני ראיתי שביחה של עובדי התברואה בלונדון שנמשכה שמונה שבועות. אני יודע שפועלי התקשורת בלונדון שבתו חודשיים. אם הציבור בארץ ימשיך להגיד שכל דבר ממוטט אותנו, אין שום כוח בעולם שיעמוד נגד זה. ואני רוצה להגיד לחבר-הכנסת שובל ששביחה במדינה דמוקרטית מוכרחה להביא לסדר — —

מתתיהו דרובלס (הליכוד):
בעיקר במדינות הסוציאליסטיות.

שרי-העבודה מ. ברעם:
באיו מדינה סוציאליסטית יש שביחות? רק במדינות דמוקרטיות יש שביחות. ברוסיה וביוגוסלאביה אין שביחות. אפילו בארגנטינה, שאתה באת ממנה, אין שביחות. מדוע אתה דיברת על המדינות הסוציאליסטיות? אני מגן על המדיניות "הסוציאליסטיות"?

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אין להת-עלם מהעובדה שחלה החמרה מסויימת בסיכסוכי העבודה במשק, כאשר לאחר חתימת הסכמי העבודה — הן בסך-טור הציבורי והן בסקטור הפרטי — מנסות קבוצות עובדים להשיג הטבות נוספות הן במפעלים בודדים בענפי המשק הפרטי והן בסקטורים מסויימים במשק הציבורי. אלא שבוררות חובה, תרופת-הפלא המוצעת מדי כמה חודשים כפתרון לכל תחלואי מערכת יחסי העבודה בישראל, אין בה תשובה להתרחשויות האחר-נות. אנו מתנגדים לבוררות חובה בדרך כלל, וחושבים שאין בה פתרון ליחסי עבודה טובים יותר, כי לדעתנו משאומתן ישיר בין הצדדים הוא השיטה היעילה והר-

לכל — צריך להפסיק את ההיצמדות הפורמאלית במבנה השכר והדירוג המקצועי בין מקצועות שאין כל קשר ביניהם — בין מורים למהנדסים, בין אחיות למה — חברת-הכנסת גרוסמן, אינני זוכר; ויש לבנות את מבנה השכר לפי עיסוקים, לפי השכלה והכשרה, לפי רמת ביצוע, לפי יעילות ולפי פרויקט. ולא, יהיה כמו שחיים גורי אמר, שהסיסמה של כולנו היא "למה לו כן ולי לא", ולסיום, אדוני היושב-ראש, אם הזכרתי את חיים גורי, הרשו לי לסיים בדברים שכתב בעצם הימים האלה: "אינני כלכלן, אך אני חש כי ישראל נתונה במצב מדאיג של תהוירובוהו חברתי וכי אין היא מתפקדת כאומה הנתונה בשעת-חירום. קשה לשער כי צעקותיהם של מוכיחים או מעשייהם הטובים של למדיוויקים יביאו את עם ישראל אל דרך התשובה. בשלב זה הדבר נתון בידי השלטון. האם מסוגל השלטון הזה להשתלט על המצב ולהנהיג את העם הזה?"

היו"ר פ. שיגמן:
שר העבודה ישיב על הצעתו של חבר-הכנסת שובל.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נכון שלבירור הזה בקשר לעניין יחסי העבודה במשק יש השלכות מרחיקות-לכת לגבי המשק, אולם אני קובל על שכל מי שעולה על הבמה מטעם הליכוד, מתחיל להטיף לנו מוסר: הממשלה אינה חזקה, ההסתדרות אינה חזקה, למה לא עושים.

אני קובל, חבר-הכנסת שובל, על כך שהליכוד מדבר בשני קולות: קול אחד בכנסת וקול אחד בוועד הפועל של ההסתדרות.

דוד לוי (הליכוד):
אין לליכוד שני קולות. אני מציע שתיתן דוגמה אחת.

שרי-העבודה מ. ברעם:
אם חבר-הכנסת שובל אומר שיש לדיון הזה אספקט כלכלי, ולא רק בתחום המצומצם, הוא מתכוון לומר שצריך לעשות משהו. עוד לפני שמישהו נתן דעתו בעניין מדיניות הסובסידיות או מדיניות תוספת היוקר, וגם כאשר יש הסכם — ואני רוצה שנכבד הסכם — מותר להרהר שנית.

יצחק מודעי (הליכוד):
אפשר להרהר לפני שחותמים הסכם.

שרי-העבודה מ. ברעם:
הסכם זה נעשה על יסוד מה שאתה מציע. היתה ועדה בהשתתפות הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים-הלא-וואי שהיו מחליטים החלטה נועזת לגבי ההון כפי שהת-ליטו לגבי השכר.

יצחק מודעי (הליכוד):
מי מוביל את המדינה — הממשלה או הוועדות? הוועדות.

שרי-העבודה מ. ברעם:
בכל מדינה דמוקרטית הממשלה מחליטה על יסוד הידברות עם הגורמים. ראיתי אותך לפני שבוע באסיפת

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
 אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע שלא לכלול בסדר-היום של הכנסת את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת שובל: הועזעים החמורים ביחסי העבודה והצורך הדחוף לפתורם על-ידי בוררות. שר העבודה עשה לעצמו עבודה קלה וחילק את ההצעה לשני חלקים. שר העבודה אמר שאילו דובר בהצעת חוק בוררות חובה, היה מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. אבל בהצעה כתוב במפורש: "הצורך לפתורם על-ידי בוררות".
 אדוני היושבי-ראש, כל פעם שפורץ איזה שהוא סיכוך עבודה מזדונום חברי הכנסת מהליכוד ודורשים לקיים דיון בנושא זה במליאת הכנסת במטרה להחליט על צעדים נגד העובדים השובתים וכדי להציע תרופת-הפלא שלהם ליישוב סיכוכי עבודה — בוררות חובה.

נציגי הליכוד בהסתדרות מופיעים כמגינים על ציבור הפועלים וכועסים מאוד כאשר אומרים שהליכוד מופיע בשני קולות. אבל הדמאגוגיה הסוציאליט של נציגי הליכוד בהסתדרות אינה יכולה לשנות את העובדה כי הליכוד, על כל מרכיביו בכנסת ובהסתדרות, מייצג נאמנה את האינטרסים של המעבידים והבורגנות ומגן עליהם — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):
 ההון הגדול.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
 וההון הגדול, המקומי והזר.

ההצעה להנהגת בוררות חובה פירושה שלילת חופש המאבק והאיגוד המקצועי. ושלילת חופש המאבק והאיגוד המקצועי מנוגדת לאינטרסים של הפועלים. דרישה להגדיל את התקציב הבטחון, שהוא הגורם העיקרי לעליית יוקר המחיה, להכבדת נטל המסים, לאינפלציה דוהרת, להורדת רמת החיים, ובצידיה דרישה לבטל את הסובסידיות למצרכים החיוניים — זה מה שנקרא דמאגוגיה סוציאליטית. להצביע בעד חוקים הנותנים הטבות והקלות לבעלי ההון, לבעלי החברות, להתנגד למס על רווחים ולטעון שדואגים לאיש הקטן ומגינים עליו — זה כבר יותר מדאמגוגיה סוציאליטית. לכן טוב שפועלי ישראל יידעו שלא הליכוד מייצג את האינטרסים שלהם ומגן עליהם.

באשר לסיכוכי העבודה — אמנם בזמן האחרון יש ריבוי והחרפה בסיכוכי העבודה, והזמן העומד לרשותינו אינו מאפשר לי אפילו למנות אותם. השאלה היא מי אשם ומה הן הסיבות לריבוי סיכוכי העבודה. סתם כך מתחשק לפועלים לשבות, מרוב טוב, מחוסר נאמנות? לא עליית יוקר המחיה, לא כובד המסים, לא הורדת רמת החיים, לא ביטול הישגים שנרכשו תוך מאבק של שנים, לא תנאי העבודה הקשים והשכר הנמוך, כמו שהיה במקרה של שביתת האחיות — לכל אלה אין כל השפעה על יחסי העבודה? או אולי מזדהים חברי הליכוד עם דברי נשיא התאחדות התעשיינים בישראל, מר אבי-רהם שביט, שהפועלים עושים מעשי פיראטיות, הם פיראטים, הם שודדים, הם גנבים, הם חבלנים? אלה דברי נשיא התאחדות התעשיינים על הפועלים, שהם בעבודתם יוצרים את הנכסים ואת הרווחים של בעלי ההון. עוד לא היו ביטויים חמורים כאלה נגד הפועלים. לא

צויה ביותר לקיום יחסי עבודה תקינים, וכי האחריות העיקרית לקביעת הזכויות והחובות בתחום זה מוטלת על הצדדים הנוגעים בדבר ישירות, דהיינו אירגוני העובדים ואירגוני המעסיקים.

אני חושב כי בוררות חובה אינה רלבאנטית לנושא הדיון שלנו. לא מדובר על סיכוכי עבודה סביב חתימת הסכם עבודה אלא על סיכוכי עבודה שפרצו לאחר חתימתו של הסכם העבודה, תוך נסיון להשיג זכויות נוספות על מה שהוסכם בין אירגוני העובדים והמעסיקים. במרבית הסכמי העבודה במשק כלולות דרכים שונות ליישוב סיכוכים כאלה, ובכללן דרך הבוררות, ואין על הצדדים אלא ליישמן. ידידי חברי-הכנסת שובל, מה אתה עוד רוצה?

לגבי השירות הציבורי, הסכם העבודה שנחתם באפריל 1976 עוגן בחוק שחוקקה הכנסת. אולם השביתות והסיכוכים פורצים כדי להשיג זכויות נוספות על אלו שנקבעו בהסכמי העבודה. ואיזה ברור יוכל לפסוק יותר מאשר נקבע בהסכם העבודה, אלא אם הצדדים מסכימים לכך? ואם הצדדים מסכימים לכך, לשם מה צריך בוררות?

חוק יישוב סיכוכי העבודה, תשי"ז—1957 (תיקון מס' 2), מגדיר מה היא שביתה בלתי-מוגנת בשירות הציבורי. זוהי כל שביתה הקשורה בשכר ובתנאים סוציאליים בתקופת קיומו של ההסכם הקיבוצי, ועובדים הנוטלים בה חלק צפויים להיתבע לדין בקשר לנזקים שנגרמו בשביתה, כפי שאכן פסק לאחרונה בית-הדין האזורי לעבודה בבאר-שבע לגבי עובדי קצא"א. כל חילוקי-דעות הפורצים בזמן תקפו של ההסכם חייבים להימסר להכרעת בוררות, ואף אם בהסכם הקיבוצי הוראות מפורשות על כך. יצויין שוב כי גם בשתי השביות תות שהיו לאחרונה בשירות הציבורי — שביתה עובדי התעופה האזרחית ושביתה האחיות — לא נסב הסיכוך על פירוש של ההסכם או על חתימתו אלא על תביעות נוספות על מה שהוסכם בהסכם הקיבוצי שנחתם באפריל 1976 ואשר, כפי שאמרת, עוגן בחוק שקיבלה הכנסת. מה תועיל איפוא בוררות חובה לגבי סיכוכים אלה?

לדעתנו אין התשובה למצב זה טמונה בחקיקת חוק בוררות חובה אלא בעמידה איתנה — בזה אני מסכים עם חברי-הכנסת שובל — בפני תביעות בלתי-מוצדקות, תוך שימוש בדרכים ליישוב סיכוכי עבודה שנקבעו בהסכם הקיבוצי ובחוק. לי לא ידוע הסכם עבודה שאינו אומר במפורש באילו דרכים יש לפתור בעיות הנובעות ממנו. האם אתה רוצה להגיד, חברי-הכנסת שובל, שמדיניות השכר של ההסתדרות פירושה אנארכיה, שכל מקום עבודה, כל איגוד מקצועי וכל סקטור יכול להגיש תביעות על דעתו הוא? אנה נגיע אם אמנם כך יהיו הדברים?

אדוני היושבי-ראש, אילו דובר בהצעת חוק בוררות חובה, הייתי מציע לכנסת להסיר את ההצעה חברי-הכנסת שובל מסדר-היום. הואיל ומדובר בהצעה לסדר-היום, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה כדי שזו תקיים דיון מקיף בכל מסכת יחסי העבודה.

הי"ר פ. שינמן:
 רשות להצעה לחברי-הכנסת לבנבראון.

אנו מציעים להסיר את ההצעה של חברי-הכנסת שובל מסדר-היום של הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת שובל, האם אתה מסכים להצעת שר העבודה להעביר את הצעתך לוועדת העבודה?

זלמן שובל (הליכוד):
אני מסכים.

היו"ר פ. שינמן:

לפנינו שתי הצעות: האחת — להסיר את הצעת חברי-הכנסת שובל מסדר-היום של הכנסת; והשנייה, של שר העבודה — להעביר את הצעת לוועדת העבודה. אני מעמיד את שתי ההצעות להצבעה זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הצעת חברי-הכנסת

1. שובל בסדר-היום — מי עוט

בעד ההצעה להעביר את הצעת חברי-הכנסת 1.

שובל לוועדת העבודה — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה

תקבלה.

מאיר פעיל (מוקד):

מי נמנע?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):

מי נמנע?

היו"ר פ. שינמן:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת שערי, להנמקת הימנעות סיעתו מהצבעה.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסכמת הממשלה להעברת הנושא לדיון בוועדה מהווה הודאה בתמורת הבעיה. אך לצערי אין יחס ישיר בין ההתדרדרות ביחסי העבודה והטיפול הנמרץ והתכליתי והתחקיתי הנדרש.

הימנעותי באה להצביע על אי-שביעות רצוננו מש- לוש עובדות: (א) הצעה להגנת בוררות חובה בשירותים חיוניים, שהוגשה על-ידי השר האזרחי לממשלה, מונחת על שולחנה כבר שנה-רוחצי ולא הגיעה לדיון; (ב) הצעת לחוקק חוק ההתארגנות המקצועית, שיסדיר את הנושא של האיגוד המקצועי, סמכויות ועדי העובדים, איך מכריז זים שביחה, מי מכריז שביחה, איו שביחה היא חוקית, מה הסאנקציות אם מכריזים שביחה או השבתה בלתי- חוקית — הצעה זו נמצאת על שולחן הקואליציה זה שנתים; שר העבודה אמר שהוא מסכים להצעה כזאת, גם שר המשפטים, אבל ההסתדרות מתנגדת. ולפי שעה לא ננקטה כל יזמה בעניין זה. ואני רוצה להגיד לך, אדוני שר העבודה: אתה ציינת בדבריך שלמעשה הסיי- כסוכים האחרונים הם סיכסוכים שאינם דורשים בוררות כדי ליצור זכויות, אלא אלה סיכסוכים שמהווים הפרה של הסכמים קיימים ובתקופת ההסכם.

אני חושב שזו אולי אחת מבעיות היסוד שלנו, שיש הסכמים ואין מכבדים אותם. לעניין זה יש צורך בחוק האיגוד המקצועי. אמנם יש תחיקה חלקית הנוגעת לשיי- רות הציבורי, אבל גם היא לא מקויימת. זאת אומרת שיש

שמעתי שנציגי הליכוד מודעושים מזה. גם שר העבודה לא מצא לנכון להעיר הערה כלשהי על הדברים האלה.

דברים חמורים כאלה מצביעים על צורה חדשה של יחסי עבודה מצד ההנהגה החדשה, הצעירה והדינאמית, של התאחדות התעשיינים, ועל תופעה חדשה זו מעידה ההשבתה של שני המפעלים "אלקו" ו"שמשוין".

יושב-ראש מועצת המנהלים של "אלקו" הסביר מה הסיבה להשבתה. הוא אמר: "בעלי המפעל אינם יכולים עוד להשלים עם יעילות נמוכה בעבודה בהשוואה לאי- רופה, בשעה שהשקיעו כ-60 מיליון לירות במבנים חדשים ובציוד למפעל". מה פירוש הדבר? בשפה פשוט- טה: כדי להבטיח רווחים מאקסימאליים לבעלי המניות רוצה הנהלת "אלקו" להכתיב לפועלים, לדרוש מהם, לכפות עליהם יעילות כמו באירופה, בלי להבטיח שכר כמו באירופה. ועוד דורשת ההנהלה שהפועלים יתחייבו מראש שלא ישבתו ולא ינקטו סאנקציות; רק אז יואילו בטובם בעלי המפעל לבטל את ההשבתה. לא היתה שום טענה נגד השבתת המפעלים מצד הליכוד.

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, האם הצעה להעביר לוועדה פירושה נאום ארוך, סיפורים או הצעה להעביר לוועדה?

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כל העניין של סיכסוכי עבודה נוגע למאבק חפשי בין העובדים והמעבידים, בלי התערבות הממשלה. לדאי- בוני גם בתי-הדין לעבודה תומכים במעבידים, עוזרים להם בהנמקתם ואומרים שופטים את מועצת פועלי רמת-גן-גבעתיים ואומרים: אפשר לראות בהם את הזרוע הארוכה של ההסתדרות. כך מתבטאים שופטים. ובכן ההסתדרות והפועלים אשמים בהשבתה. ועכשיו תוכל הנהלת "אלקו" לתבוע פיצויי נזקים מהפועלים ומההסתדרות בתאם לפסק-הדין של בית-הדין לעבודה שהפועלים אשמים בהשבתה. וכבר היה לנו קידים שהטילו על ועד פועלי אשקלון, על כל אחד מחבריו, לשלם 30,000 לירות על השבתת קצאי. פועל המשתכר 2,000 לירות לחודש, שיש לו תינוק וחובות, צריך לשלם לח- ברה פיצויי נזקים.

חברי הכנסת, אנחנו הזהרנו ואנחנו חוזרים ומתרי- עים: לא על-ידי חוקים אנטי-פועליים, לא על-ידי בתי- דין לעבודה, לא לבטל לא על-ידי הגנת בוררות חובה, אפי- שר לפתור סיכסוכי עבודה. לשם כך צריך לטפל קודם כל בשורש הבעיה. מדיניות הממשלה גורמת לעליית מחירים, לאינפלציה, להגדלת נטל המסים, ובאותו זמן ממשיכה הממשלה במתן הטבות לבעלי הון. נוסף על כך מתערבת הממשלה בסיכסוכי עבודה על-ידי חקי- קת חוקים, הוצאת צווי-ריתוק, הפעלת בתי-דין לעבודה ועוד. על כן אנחנו אומרים: לא בצעדים אלה של הממ- שלה ולא בהצעה של הליכוד אפשר לפתור סיכסוכי עבודה. תשאירו את עניין סיכסוכי העבודה למאבק חפשי בין ההסתדרות — — —

זלמן שובל (הליכוד):

כמו בפולין.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
הצעת הליכוד לא תביא ליישוב סיכסוכי העבודה אלא להחפחם.

חוברת מ"ב, ישיבה של"ב
— הצעות לסדר-היום (שערי, שיגמן, פעיל, אליעד, ברעם) —

— של נושא שאפשר היה להביאו לכאן. אני מתכוון לכך שבומה שביט, נשיא המאחדות התעשיינים, וחבריו הת-ליטו לנקוט בחודשים האחרונים בטאקטיקה תקיפה, ולראשונה הם חושפים את המיליטאנטיות שלהם — אולי מפני שהם אירגנו קרן ביטוח, אינני יודע.

מעל במה נכבדה זו הנני מוצא לנחוץ להתריע ולק-רוא לציבור העובדים, להסתדרות ולממשלה — יש פה לפחות שר אחד השומע — שלא להרשות לבומה לעשות כרצונו. אני קורא לו: בומה בעל-הגוף, במובן של "אריה בעל-גוף". הייתי אומר: בומה ה"גראבער יונג". לדעתי, צריך לקרוא אותו לסדר ולהעמיד אותו ואת חבריו במקומם. שכן, לצערנו, אם לא נעשה כך, אנו עלולים למצוא את עצמנו, בגמר שנת הבחירות, תחת שלטונם של ה"בוסיס" ושל "בעל-הגוף" מהתאחדות המעסיקים ותומכיהם הפוליטיים.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אתה תגרום לזה, אתה ולא אחר.

מאיר פעיל (מוקד):

אני? זה קורה כאשר במקביל, חלק מיפיי-הנפש הליבראליים — — —

היו"ר פ. שיגמן:

חבר-הכנסת פעיל, נדמה לי שהשתמשת בלשון די גסה בדברייך מעל דוכן הכנסת, בשעה שהאיש אינו נמצא כאן ואינו יכול להגיב.

מאיר פעיל (מוקד):

אל תדאג, בכנסת הבאה הוא עוד יכול להיות כאן. אני חושב שהמלה "בעל-גוף" עדיין איננה בחזקת קללה בלשון העברית, ואני מוכן לעמוד לדין על כך בפני האקדמיה ללשון.

היו"ר פ. שיגמן:

אבל בידיש השתמשת בביטוי גס יותר.

שר-העבודה מ. ברעם:

אתה גם נתת לזה אינטרפרטאציה.

מאיר פעיל (מוקד):

נתתי לזה את האינטרפרטאציה שהייתי מעוניין בה, ואשר לפיה האיש הזה מתנהג. בדיוק כך. אין אני נסוג ממה שאמרתי ואני מוכן לעמוד לכל בירור על מלה זו. אולם רע ומר יהיה אם אתה וחבריך יפיי-הנפש מהל"י ברלים, מהמפד"ל, וחלק מהמנהלים הכלליים של המפ-עלים ההסתדרותיים ושל המשק הממשלתי ימשיכו לספוק כפיים ולטפוח על כרסם כשאתם עומדים מן הצד, נהנים הנאה רבה ושואפים להיווכח כיצד בומה דגן מרקיד את ההסתדרות ואת העובדים השונים על-פי חלילו. אולי חברייך — הבוסים ההסתדרותיים והממלכתיים — חושבים שהם ייהנו מזה אם בומה והליכודאים יגיעו לשלטון.

אולם אם תמשיכו לנהוג בשיטות אלה, אתה — כבוד שר העבודה — עוד תראה מה יתרחש כאן. הם יביאו אותנו למצב של מדינה קורפוראטיבית, אולי האחרונה בעולם, ואם אתה, שר העבודה, כנציג ההס-דרות, כנציג מפלגת העבודה בממשלה, ואם אנשי ההסתדרות לא יעמדו על המשמר היום במאבק הזה — אנו נוכל למצוא את האנשים האלה, את בעל-הגוף

צורך גם בחוקים שלא יאסרו שביתה, שלא יטילו בור-רות חובה בכל דבר, אבל שיחייבו קיום הסכמים. אני מצטער על שעד כה המערך בורח מחקיקה בתחום זה. העובדה השלישית — ואתה עמדת על כך — הממ-שלה לעתים אינה משתמשת בסמכויות החוקיות שיש לה, ואני רואה בכך סכנה רצינית ביותר. אנו נכנסים לשנת בחירות. רבים כבר עמדו על כך שבתקופה זו אפשר ללחוץ, מתוך תקווה שהממשלה או המפלגות ייבהלו. ויש צורך, דווקא בתקופה כזאת, שהציבור יידע כי יש חוק ויש סדר וקיימת נכונות מצד הממשלה לעמוד על החוק ועל הסדר. ואם יש צורך בתחיקה נוספת — שיי-דעו כי הממשלה מוכנה ללכת בכיוון זה.

לכן לא יכולתי להצביע על העברת ההצעה לוועדה, כי אני חושש, אדוני שר העבודה, שהדיון בוועדה יהיה כפי שהיה כבר דיון כזה, והסיכום יהיה שמה שהיה הוא שיהיה, ולזאת אין אני יכול להסכים. העובדה ש-58% מימי העבודה שהלכו לאיבוד עקב שביתות בחמש השנים האחרונות, יותר מחצי-מיליון ימי עבודה, היו בשירות הציבורי, ושני-שלישים של השביתות היו בסקטור הממ-שלתי — מדאיגה ביותר. והעובדה שהעניין מתחיל להת-פשוט עכשיו גם למשק הפרטי צריכה להדאיגנו מאוד.

לכן ברצוני לומר, רבותי חברי הכנסת, יש צורך שגם בתחום יחסי העבודה יהיה חוק ויהיה סדר ויהיה כיבוד הסכמים. האנארכיה איננה ביטוי של חופש; היא מערערת, היא הורסת את החופש, היא הורסת את זכויות האיגוד המקצועי. לא אחת הביאה אנארכיה לכך שהציבור החל להתפלל שיעלה שלטון חזק, שלטון שינהיג סדר.

לכן, אם אנו לא נצליח, גם באמצעים תחיקתיים וגם באמצעים אחרים, למנוע את ההתדרדרות ביחסי העבודה — אנו לא רק ניתן מכה למשק שלנו אלא גם למשטר הדמוקרטי הקיים במדינתנו.

היו"ר פ. שיגמן:

חברי הכנסת, — — —

מאיר פעיל (מוקד):

גם אני ביקשתי רשות להודעה על הימנעות.

היו"ר פ. שיגמן:

האם נמנעת?

מאיר פעיל (מוקד):

בהחלט נמנעתי, ביקשתי רשות להודעה על הימנעות ואני בהחלט הייתי מסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

היו"ר פ. שיגמן:

בבקשה, חברי-הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, ואלה מחברי הכנסת שנתרו אולם, ברצוני להסביר, בקיצור נמרץ מדוע נמנעתי. אני תומך ברוב נימוקיו של חברי-הכנסת לבנבראון בהסבירו למה צריך היה להסיר את ההצעה מעל סדר-היום.

גם אני שייך למתנגדים, בדרך כלל, לכך שסיכסוכי עבודה יובאו לדיון בכנסת או בוועדותיה. אולם, מצד שני יש כפי שאומרים בידיש, "פינטל" — שמץ, נקודה

היה מציע בעצמו להוריד את ההצעה מעל-סדר היום של הכנסת והנושא היה ממשיך להיות נושא של ויכוח אידיאולוגי בציבור ובאמצעי התקשורת.

היריץ פ. שינמן :

חברי הכנסת, מתוך הנחה שלא תתקיים ישיבת כנסת עד תחילת השנה החדשה, שנת תשל"ז, ארשה לעצמי לברך את חברי הכנסת, ובאמצעותם את עמנו בישראל ובתפוצות, בברכת שנה טובה ומבורכת, שנת אושר ושיגשוג, גאולה וישועה. ישיבה זו נעולה.

הללו, מביאים אותנו לכך שנהיה מדינה קורפורטיבית. ואותם יפיי-הנפש, כמו חבר-הכנסת נסים אליעד ואחרים, הם יהיו האשמים בכך ולא השמאל הקטן, שלא שמעתם בקולו. אם כך יקרה — אתם תהיו אשמים בזה, מפלגת העבודה, ההסתדרות, הליבראליים יפיי-הנפש, ואותם אנשי "תנועת תורה ועבודה" אשר מתבצרים בשנים האחרונות מאחורי מבצרי הלאומנות מחד גיסא — חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר — ומאחורי אי-השוויון החברתי מאידך גיסא — השר יצחק רפאל.

זו הסיבה שעליתי על הדוכן כדי לדבר בנושא זה היום, באופן עקרוני. הייתי יותר שמח אילו כבוד השר

הישיבה ננעלה בשעה 18 : 17.

נספחות

א. סדר-היום לישיבה של"ב

- א. אזכרה לחבר-הכנסת צבי גרשוני ז"ל.
- ב. ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה.
- ג. ההפרות החוזרות של הסכם-הביניים על-ידי המצרים ועמדתה של הממשלה בעניין זה.
- ד. הזעזועים החמורים ביחסי העבודה והצורך הדחוף לפתרם על-ידי בוררות.

סיכום הישיבה

- א. ישיבה של"ב (י"ב באלול תשל"ו — 7 בספטמבר 1976) היו"ר — י. ישעיהו; פ. שינמן.
- א. עם פתיחת הכנס המיוחד אמר יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו דברי אזכרה לחבר-הכנסת צבי גרשוני ז"ל והעלה קווים לדמותו ולפעלו.
- ב. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ג. ש. לורינץ נימק הצעה דחופה לסדר-היום בדבר ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה. שרי-המשטרה ש. הלל השיב להצעה. ש. אלוני הציעה לא לכלול את ההצעה בסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את הנושא לדיון במליאה.
- ד. מ. נסים נימק הצעה דחופה לסדר-היום בדבר ההפרות החוזרות של הסכם הביניים על-ידי המצרים ועמדתה של הממשלה בעניין זה. שרי-הבטחון ש. פרס השיב להצעה. מ. פעיל הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון.
- ת. טובי מסר הודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.
- ה. ז. שובל נימק הצעה דחופה לסדר-היום בדבר הזעזועים החמורים ביחסי העבודה והצורך הדחוף לפתרם על-ידי בוררות. שרי-העבודה מ. ברעם השיב להצעה. א. לבנבראון הציע לא לכלול את ההצעה בסדר-היום.
- הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת העבודה.
- י. שערי ומ. פעיל מסרו הודעות בדבר הימנעות סיעותיהם מהצבעה.